Leto LXXV., št. 230 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, četrtek 8. oktobra 1942-XX Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir, za inozemstvo 15.20 lir

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Vivace attività

di elementi esploranti e delle opposte aviazioni

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 7 ottobre il seguente bollettino n. 864:

Vivace attività di elementi esploranti e delle opposte aviazioni sul fronte egiziano.

Batterie contraeree di unità terrestri hanno distrutto un apparecchio nemico; un altro è stato abbattuto da nostri cacciatori.

Su Malta, nel corso di azioni di bombardamento effettuate da nostre formazioni, il nemico perdeva due Spittfire in duelli aerei con la caccia tedesca. Dalle operazioni di guerra degli ultimi giorni due velivoli non hanno fatto ritorno.

Živahna aktivnost

izvidniških oddelkov in obojestranskegae letalstva

Živahna delavnost izvidniških čet in obojestranskega letalstva na egiptski fronti.

Protiletalske baterije kopninskih čet so uničile eno sovražno letalo, drugo pa so sestrelili naši lovci.

Nad Malto je med bombardiranjem, ki so ga izvršili naši oddelki, izgubil sovražnik dve letali tipa »Spitfire« v letalskih dvobojih z nemškimi lovci.

Z vojnih poletov zadnjih dveh dni se dve letali nista vrnili.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 7. oktobra naslednje 864. vojno poročilo:

Zmagoviti boji ob Donu

Z vzhodne fronte, 7. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani). Po nekaj dneh relativnega zatišja skoraj na vseh frontah se je obnovilo dokaj močno udejstvovanje nasprotnih patrulj. **Poizkusi večjih nasprotnih patrulj, da bi presenetili naše prednje postojanke raznih divizij na raznih točkah fronte, so se izjalovili s hudimi izgubami na sovražnikovi strani.** Neka naša patrulja, ki je prekoračila reko, je zajela več ladij.

V odseku neke naše divizije je sovražnik s številnimi ladjami poskušal prekoračiti reko. Več ladij je bilo potopljenih. Kakih 200 mož se je vendarle izkrcalo. Dvakrat so napadli naše črte ob podpori topništva in zlasti možnarjev. Z našim protinapadom je bil sovražnik pognan nazaj preko Dona. Po tem poizkusu je bolj južno patrulja 60 mož obnovila sličen napad, ki je pa nasprotnika drago stal. Na terenu je obležalo mnogo mrtvih sovražnikov.

Tudi v zadnjih 24 urah so rdeči poizkušali prekoračiti reko in presenetiti naše postojanke. **Izkoriščajoč gozdnato obrežje je sovražnik skušal prekoračiti z močnimi silami Don. Poizkus se je izjalovil ob našem ognju.** Na neki točki je sovražniku zaradi izrednih okoliščin terena uspelo izkrcati na desnem obrežju reke okrog 150 mož, ki so napadli naše postajanke. **Ogenj iz naših utrjenih postojank je ustavil sovražnika, nakar so naše čete Sovjete pognale v neredu nazaj čez reko. Nasprotnik je imel mnogo mrtvih, na naši strani pa ni padel nihče.**

Naše letalstvo je obstreljevalo s strojnicami in bombardiralo neposredno zaledje fronte.

Napredovanje in odlikovanje Enza Grossija

Močen vtis njegovega junaškega dejanja v vsem tisku

Rim, 7. okt. s. S kraljevim dekretom je napredoval zaradi vojnih zaslug fregatni kapitan Enzo Grossi v kapitana bojnega broda.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. okt. s. Hitler je danes odlikoval poveljnika italijanske podmornice »Barbarigo« Enza Grossija z viteškim križem reda železnega križa. V berlinskih krogih podčrtavajo, da je Hitler s tem dejanjem hotel izraziti zahvalo in priznanje vsega nemškega naroda za junaško in slavno dejanje italijanskega poveljnika, ki je v noči na 6. oktobra potopil ameriško oklopnico tipa »Mississipi«.

*

Vojna mornarica ameriških Zedinjenih držav je izgubila zopet eno važno in mogočno enoto. Slavna podmornica »Barbarigo« pod poveljstvom kapitana Enza Grossa se je že v drugič proslavila z novo zmago. Prva velika žrtev podmornice »Barbarigo« je bila »Maryland« z 22.000 tonami, ki se je 22. maja 1941 pogreznila v globočino Atlantika, zadeta od italijanskih torpedov. Po preteku nekoliko mesecev je junaška italijanska podmornica ponovila svoje slavno delo. To pot je bila potopljena ameriška oklopnica tipa »Mississipi«.

Oklopnice razreda »Missisipi so tri: »Missisipi, spuščena v morje l. 1917 ter modernizirana l. 1923, »New Mexico«, spuščena v morje l. 1918 in modernizirana l. 1933, ter »Idaho«, spuščena v morje l. 1919 ter modernizirana l. 1939. Danes še ni mogoče z vso gotovostjo javiti imena potopljene ladje, pa se tudi ne more pričakovati, da bi ameriška admiraliteta že v najkrajšem času priznala svoje izgube. Angleži in Američani nimajo navade, da bi takoj javljali izgubo takih silnih ladij.

Italijanski mornarji in ves italijanski narod so ponosni na to novo veliko zmago ter z izredno radostjo čestitajo poveljniku Grossi-ju in njegovi posadki k doseženemu uspehu. Enzo Grossi je sin novinarja iz pokrajine Puglie. Rojen je bil v St. Paulu v Braziliji, odkoder se je vsa njegova družina vrnila domov in se naselila v Cervignanu. Oče zmagovalca je bil med fašisti izza prvih dni in je ustanovil Fascio v Cervignanu. Enzo Grossi se je posvetil vojaškemu poklicu in je l. 1923 s petnajstimi leti stopil v Vojno akademijo v Livornu. L. 1939 je že kot korvetni kapetan sodeloval v etiopski vojni. Bil je odlikovan s srebrno svetinjo za potopitev »Maryland« in je bil za to dejanje povišan v fregatnega kapitana.

*

Tokio, 7. okt. s. List »Jomiuri Hoki« in drugi listi objavljajo z velikimi naslovi vest o potopitvi ameriške oklopnice »Mississipi«. Listi poudarjajo, da je italijanska mornarica v kratkem času zadala hud udarec ameriški mornarici s tem, da je potopila dve največji in najmočnejši oklopnici te mornarice.

Tokio, 7. okt. s. Japonski tisk objavlja z največjim poudarkom poročilo o potopitvi ameriške oklopnice tipa »Mississipi«, katero je potopila podmornica »Barbarigo«. Listi objavljajo sliko te italijanske podmorniške odinice in pišejo, kakšno veliko zadovoljstvo je vzbudil v Italiji ta novi uspeh poveljnika Grossija. Poudarjajo tudi, s kakšnim navdušenjem je bila vest o zmagoviti akciji italijanske podmornice sprejeta v vsej Japonski.

Budimpešta, 7. okt. s. Vest o potopitvi nadaljnje velike ameriške bojne ladje s torpedi iz podmornice »Barbarigo« pod poveljništvom Enza Grossija, objavlja madžarski tisk z velikim poudarkom. Listi poudarjajo, da je s tem izrednim uspehom podmornice »Barbarigo« zadan udarec ameriški mornarici. Italijanska mornarica, ugotavlja »Budapesti Ertesito« se nahaja tudi v najbolj oddaljenih morjih ter znatno prispeva k borbi osi proti ameriški mornarici. Ta svetla zmaga odeva z novim lavorjem slavno zastavo italijanske mornarice.

Madrid, 7. okt. s. Novi drzni podvig podmornice »Barbarigo« je naredil globok vtis. Listi poudarjajo, da se učinkovita tiha akcija italijanske mornarice odraža od hrupnih besednih manifestacij anglosaške propagande. Nadaljnja velika ladja ameriške mornarice se je pridružila »Marylandu« na dnu Atlantika.

Helsinki, 7. okt. s. Vsi listi objavljajo z velikim poudarkom poročilo o potopitvi oklopnice »Mississipi«. Listi pišejo, da je bila s tem novim drznim polvigom italijanske podmornice ameriški mornarici uničena nadaljnja in močna edinica, pripadajoča največjemu razredu bojnih ladij.

Bukarešta, 8. okt. s. Vest o potopitvi ameriške oklopnice tipa »Mississipi« s torpedi italijanske podmornice »Barbarigo« je bila sprejeta z največjim veseljem v vsej Rumuniji in vsi listi so objavili tozadevna poročila s posebnim poudarkom.

Atene, 7. okt. s. Novi blesteči podvig podmornice »Barbarigo« je vzbudil največje navdušenje. Grški listi častijo izredno hrabrost poveljnika Enza Grossija in njegove posadke ter objavljajo z velikim poudarkom poročilo o potopitvi oklopnice tipa »Mississipi«.

Stockholm, 8. okt. s. List »Dagposten« objavlja izredno poročilo glavnega stana italijanskih oboroženih sil o junaškem podvigu podmornice »Borbarigo«, ki je potopila ameriško oklopnico tipa »Mississipi«, ter piše, da ni dvoma, da bo Amerika držeč se dosedanje navade, skušala kar najbolj zavleči uradno objavo o potopitvi. Glede tega list omenja, da so pretekli kar trije meseci, preden se je Amerika odločila priznati izgubo ameriške nosilke letal, ki je bila potopljena v Koralskem morju.

*

Potopljena ameriška petrolejska ladja

Lizbona, 7. okt. s. Semkaj je prispelo 14 rešencev z ameriške petrolejske ladje »Jack Charles«, ki je bila torpedirana 30. avgusta v bližini Azorskih otokov. Na krovu portugalskega parnika »Lima« so bili poleg teh še drugi rešenci z anglosaških ladij, ki so doslej bivali na Madeiri.

Rusko razočaranje nad Angloameričani

Bukarešta, 8. okt. s. Obravnavajoč Stalinov intervju, poudarja direktor lista »Cuventul«, da intervju izdaja veliko moskovsko razočaranje zaradi izostale zavezniške pomoči. London in Washington vzpodbujata Ruse k odporu, toda sta brezbrižna, kadar ti zahtevajo pomoč in izpolnitev prevzetih obvez.

Rim, 6. okt. s. Glede famoznega Stalinovega ultimata anglosaškim silam je zanimivo poudariti izjavo kapitana Loetta, ki je po vesteh iz Washingtona kot ravnatelj urada mornarice za vzdrževanje odnosov z javnostjo doslovno izjavil: Strategija naših voditeljev v vojni obstoja v tem, da dobavljamo Rusiji za njeno veliko borbo vse, kar ji moremo dati. Ako bo uspelo, da bo Rusija dobila polovico poslanega materijala, lahko smatramo, da smo zmagali.

Obnovite naročnino!

Petrolejsko mesto Malgobek zavzeto

Zožitev obroča okrog Stalingrada — Uspehi ob Ilmenskem jezeru

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

V severnem zapadnem delu Kavkaza srdite borbe po gorah. Južno od Tereka so zavzeli oddelki vojske in orožja SS v težkih vremenskih in terenskih okoliščinah po hudih borbah važno mesto Malgobek, ki leži na področju petrolejskih vrelcev.

Severozapadno od Stalingrada je bil obroč okoli obkoljenih sovražnikovih sil še bolj zožen. Nemške in rumunske letalske sile so napadale z dobrim učinkom letališča in zveze za dovoz iz zaledja na obeh straneh Volge.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera so dobro napredovali lastni napadi proti močnemu odporu sovražnika na neprehodnem gozdnatem in močvirnatem ozemlju. Oddelki strmoglavnih letal in hrvatska bojna letala so imela poseben delež v teh bojih.

V hudih letalskih bojih nad otokom Malto so sestrelili nemški lovci brez lastnih izgub dve angleški letali.

Lahke nemške pomorske oborožene sile so zadele v noči na 6. oktobra pred obalo Flandrije na skupino angleških brzih čolnov. Dva sovražna brza čolna so potopili čolni za odstranjevanje min, en nadaljni čoln pa je bil zažgan od čolna za iskanje min in nato potopljen s sunkom, med tem ko so bili zadeti v bitki s topniškimi zadetki iz bližine.

Posamezna angleška letala so v dnevnih vznemirjevalnih poletih metala rušilne bombe na kraje v zapadni Nemčiji, povzročile pa so samo neznatno škodo. Tudi nočni napadi angleškega letalstva so bili usmerjeni na severozapadno nemško ozemlje posebno na mesto Osnabrück. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. V mestu so nastala razdejanja in škoda zaradi požarov, predvsem v stanovanjskih predelih in na javnih poslopjih. Sestreljenih je bilo šest izmed napadajočih bombnikov.

Sramotno angleško postopanje z nemškimi vojnimi ujetniki

Ugotovitve in protiukrepi nemškega vrhovnega poveljstva

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske objavlja:

Po ponesrečenem izkrcanju Angležev pri Dieppu je bilo zaplenjeno angleško povelje, v katerem je bilo odrejeno, da se morajo nemški ujetniki ukleniti, da bi bili tako prisiljeni obdržati vso svojo opremo in pripravljeni za vsako izjavo. Z nemške strani so bili takoj nato odrejeni protiukrepi, nakar je angleško vojno ministrstvo 2. septembra z vsem poudarkom zanikalo, da bi bile kdajkoli kakemu nemškemu ujetniku zvezane roke, ali pa, da bi bilo sploh kdaj izdano tako povelje. Medtem sta se ti izjavi angleškega vojnega ministrstva izkazali bodisi kot lahkomiselni ali neproučeni trditvi ali pa kot zavestni laži. Iz sodnega zaslišanja nekega nemškega podčastnika, petih strelcev in petih članov organizacije Todt, ki so bili pri Dieppu prehodno prišli v angleško ujetništvo, je dokazano, da so bili ti nemški vojaki od 10 minut do poldruge ure dolgo zvezani in sicer deloma v členkih na rokah, deloma pa tudi na posameznih prstih. Toda to še ni bilo dovolj. Podoben sramotni dogodek se je ponovil dne 4. oktobra v majhnem kraju ob Rokavskem prelivu, kjer so Angleži napadli majhno nemško stražo, obstoječo iz enega častnika in 4 mož. Vsi ti vojaki so bili povezani s tenko vrvico in jim je bilo tako onemogočeno, da bi se lahko svobodno gibali. Ko so se proti temu početju uprli, sta bila dva izmed njih s streli in golim orožjem tako ranjena, da sta pozneje podlegla poškodbam. Ta dejstva potrjujejo izjave nekega pionirja, ki mu je v metežu uspelo pobegniti. Preiskava je ugotovila, da je bila uklenitev pripravljena po načrtu, zaradi česar je vrhovno poveljništvo nemške vojske prišlo do spoznanja, da so bile izjave angleškega vojnega minitrstva z dne 2. septembra t. l. neresnične. Glede na to je vrhovno poveljništvo nemške vojske prisiljeno odrediti naslednje:

1. **Od 8. oktobra opoldne dalje bodo vsi pri Dieppu ujeti angleški častniki in vojaki zvezani in ta ukrep bo ostal v veljavi, dokler ne bo dokazano, da se zatrdilo, po katerem se nemški ujetniki ne uklepajo v verige, res izvaja.**

2. **V bodoče bodo vsi teroristi in pripadniki skupin za sabotiranje, ki ne pripadajo redni vojski in se ponašajo kakor banditi, od nemških izvršnih organov obravnavani kot taki in brez usmiljenja pobiti v borbi.**

*

Prodor v petrolejsko področje Groznega

Berlin, 7. okt. s. Glede zadnjih vojaških razvojev podčrtavajo v berlinskih krogih, kako važno je mestece Malgobek, ki so ga nemške čete v naskoku zavzele. Mesto leži okrog 30 km južno od Mozdoka in pripada že petrolejskemu področju Groznega. Mestece Malgobek so boljševiki zvezali z Mozdokom z velikim cevovodom. Posebno lice so dajali mestcu vrtalni stolpi, tvornice za destiliranje nafte, razne delavnice, sesalke itd. 11.000 prebivalcev Malgobeka je skoraj v celoti zaposlenih v petrolejski industriji. Prva vrtanja so bila v tem področju izvedena leta 1927 in že leta 1934 je znašala proizvodnja petroleja 206.800 ton, ki se je nato leta 1938 dvignila na 961.100 ton. Surovi petrolej tega področja vsebuje visok odstotek parafina. Izguba tega vira je za Sovzete zelo huda škoda.

Glede Stalingrada je vojaški zastopnik z Wilhelmstrasse sporočil snoči, da so bili doseženi nadaljnji uspehi z napadi na severne četrti mesta. Tu je, kakor znano, velika tvornica traktorjev, ki je pred vojno izdelovala 27 odstotkov celotne proizvodnje traktorjev v Sovjetski zvezi ter je imela najmodernejše in najpopolnejše industrijske naprave. Potem je bila pretvorjena v veliko tvornico za gradnjo tankov, s pričetkom nemških napadov na notranjost mesta pa je postala močna trdnjava. Zaradi ogromnega učinka neprestanega obstreljevanja nemškega topništva je ta industrijski kompleks postal kup ruševin, v katerem se Sovjeti še naprej obupno borijo.

Na fronti Dona so italijanske, rumunske in madžarske čete uspešno odbile, kakor objavlja nemško vojno poročilo, sovražne akcije za prekoračenje reke. Boljševiki so skušali s temi akcijami razbremeniti stalingrajsko fronto. S tega stališča so torej lokalne borbe na fronti ob Donu posebno pomembne. Boljševiki so skušali z velikimi silami prdoreti v postojanke italijanskih, rumunskih in madžarskih čet, a so bili vedno krvavo odbiti.

Z vojaškega vira se nadalje poroča, da so pri Voronežu nemške in zavezniške letalske skupine 4. oktobra izvršile važne akcije. Ko so nemški, italijanski in madžarski izvidniki javili, da se boljševiške čete pripravljajo na napad, so se dvignila nemška bojna letala in silno napadla glavnino nasprotnikovih skupin Tako je bil napad strt, preden se je pričel. Za spremstvo nemških bojnih letal so se uporabljale tudi letalske lovske skupine Madžarov in Hrvatov.

Berlin, 7. okt. s. Po obvestilih, ki so bila objavljena zvečer, se doznava, da so v severnem Kavkazu napredujoče skupine nemške vojske pri Tuapsi v tesnem sodelovanju z letalstvom, prepodile znatne sovjetske sile po hudih borbah. Nato so zasledovale bežečega sovražnika in zavzele nadaljnje visoke postojanke. Več boljševiških protinapadov so Nemci odbili. Tudi južno od Tereka so nemške čete nadaljevale s svojimi napadi. Po zavzetju mesta Malgobeka so nemške skupine še naprej prodrle v sovražno ozemlje in zavzele važne višinske postojanke, ki so bile utrjene in branjene tudi z razsežnimi minskimi polji. Nemški lovci so nad Kavkazom sestrelili nadaljnjih 9 nasprotnih letal.

Sovjeti so začeli tudi s podzemeljsko vojno

Berlin, 7. okt. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so Sovjeti na vzhodni fronti začeli tudi s podzemeljsko vojno. Prvič je bil ugotovljen tak primer južnovzhodno od Orela, kjer je 5. oktobra sovražnik skušal vdreti v nemške postojanke na višinah z razstrelitvijo min pod zemljo. Poizkus pa je bil ob pravem času odkrit. Dve stotniji pešcev iz Saksonske, ki sta držali ogroženi odsek, so izpraznili nevarna mesta in se postavili v druge postojanke. Eksplozija je uničila dober del jarka. Sovjetska pehota je vdrla v razdejani teren, obenem sta pa tudi obe nemški stotniji napadli ter prepodili nasprotnika in zopet zasedli kmalu nato postojanko.

Iz istega vojaškega vira se nadalje doznava, da je po 7 tednih najhujših borb zavladal mir ob mostišču pri Volhovu. Sovjeti so skušali z vsemi sredstvi vreči Nemce s tega mostišča, toda kljub žilavosti v napadih niso dosegli nobenega uspeha. V teh akcijah so Sovjeti uporabljali več sto tankov in množice pehote. Izvedli so kar 81 najsilnejših napadov ter so imeli hude izgube. V teh borbah je bilo uničenih 5 tankov, 3 divizije strelcev in ena sovjetska pehotna brigada.

Vidussoni pri Hitlerju

Tajnik Stranke je bil ob zaključku svojega obiska pri italijanskih četah v Rusiji sprejet od kancelarja Hitlerja v dolgi avdienci

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 7. okt. s. Danes je Hitler sprejel tajnika Narodne Fašistične Stranke Ala Vidussonija in se je z njim dolgo prisrčno razgovarjal. Avdienca, katere sta se udeležila tudi šef vrhovnega poveljništva nemških oboroženih sil feldmaršal Keitel in direktor kancelarstva narodno socialistične stranke državni vodja Bormann, je bila ob zaključku potovanja na fronto, ko je italijanski gost obiskal italijanske čete, ki operirajo na Vzhodu.

Berlin, 7. okt. s. V zvezi s sprejemom tajnika Stranke v Hitlerjevem glavnem stanu objavlja agencija DNB naslednje podrobnosti:

Eksc. Vidussoni se je vračal z obiska na vzhodni fronti, kjer je med drugim razdelil vojakom in zlasti ranjencem italijanske armade, ki operira v južnem odseku darovane zavoje, ki so bili poslani s posebnim vlakom iz Milana. V svojem razgovoru s Hitlerjem je tajnik Fašistične stranke Vidussoni, ki je kot prostovoljec italijanske legije v španski državljanski vojni izgubil eno roko, ko je eksplodirala bomba, vržena iz bližine, in ki je bil zaradi svojih junaških dejanj v vojni odlikovan z zlato kolajno, poročal o vtisih, ki jih je dobil ob obisku v italijanskem odseku na vzhodu. Ob zaključku razgovora je Vidussoni predstavil Hitlerju svoje spremstvo. Ravnatelj pisarne narodno socialistične stranke državni vodja Bormann je pred tem odredil obed v čast odličnega italijanskega gosta. Obeda so se udeležili z nemške strani med drugimi šef SS oddelkov Himmler, šef nemškega tiska dr. Dietrich ter druge važne vojaške in politične osebnosti iz Hitlerjevega glavnega stana.

Obisk v Monakovu

Monakovo, 8. okt. s. Eksc. Vidussoni, tajnik PNF je snoči prispel z letalom na monakovsko letališče, ki je bilo v italijanskih in nemških zastavah, da bi si na hitro ogledal glavno mesto narodno socialističnega gibanja. Ob prihodu so tajnika Stranke sprejele skupine Hitlerjeve mladine s fanfarami. Častno stražo je imela stotnija SS oddelkov. Odličnega italijanskega gosta so sprejeli okrožni vodja Gessler, bavarski ministrski predsednik Siebert, monakovski župan in podpolkovnik Trillich kot zastopnik generala von Eppa. Z italijanske strani sta bila navzoča Kr. generalni konzul Petricci in tajnik italijanskega Fašija v Monakovu D' Amato. Eksc. Vidussonija so pozdravili zastopniki oblasti, nakar je ob spremstvu državnega vodje Bormanna in skupinskega poveljnika SS Schaube, Hitlerjevega pobočnika, pregledal častno stotnijo ter nato odšel v hotel, kjer je nastanjen za časa svojega bivanja v Monakovu kot gost šefa kancelarstva državnega vodje Bormanna, ki se je z Eksc. Vidussonijem vrnil z vzhodne fronte. Eksc. Vidussoni si bo ogledal spomenike narodno socialističnega gibanja v Monakovu in ustanove stranke.

Sodelovanje Bolgarije z velesilama Osi

Izjave bolgarskega ministra Zaharijeva ob podpisu konvencije o transbalkanski cesti

Rim, 7. okt. s. Danes je bila podpisana v palači Chigi pogodba med Italijo in tudi v imenu Albanije ter Bolgarijo glede cestne zveze med pristaniščema Durazzo in Antivari ter mestoma Sofija in Ruščuk. Pogodbo sta podpisala Eksc. grof Galeazzo Ciano in bolgarski minister za gospodarstvo Zaharijev.

Rim, 7. okt. s. Takoj po podpisu italijansko-bolgarske konvencije za zagotovitev cestne zveze med pristaniščema Durazo in Antivari na eni ter mestoma Sofijo in Ruščak na drugi strani je minister Zaharijev sprejel zastopnike agencije Stefani, kateremu je naslednje izjavil:

»Vesel sem, da lahko povem zastopniku italijanske uradne agencije neizbrisne vtise, ki sem jih dobil za časa svojega prijetnega bivanja v Italiji. Za to bivanje se imam zahvaliti svojemu tovarišu, ministru za devize in valute Riccardiu. Velike stvaritve fašističnega režima v gospodarstvu in poljedelstvu ter nova koncepcija državnega življenja so v popolnem skladu z junaškimi napori oboroženih sil na kopnem, na morju in v zraku, ki skupno s silami zavezniške Nemčije ustvarjajo pogoje ter polagajo temelje, na katerih bo moral nastati novi red. Na teh temeljih bo predvsem nastala nova zmaga. Bolgarski narod je matematično gotov te zmage Italije in njenih zaveznikov.

Gospodarsko sodelovanje Bolgarije z Osjo narašča od dneva do dneva. To sodelovanje je že staro in torej ni sad sedanjih koliščin. Že dolga leta je Bolgarija posvečala vse svoje skrbi, da bi usmerila svojo zunanjo trgovino v glavnem na italijanske in nemške trge. Ko sta ti dve veliki državi razglasili načela novega reda in pričeli z gospodarsko obnovo Evrope, za Bolgarijo ni nastalo vprašanje krenitve z dosedanje poti, kajti že dolgo je zavzemala mest, ki ji pripada v novem redu. Bolgarskemu gospodarstvu ni bilo treba prestati krize. Nasprotno, odločno postrojena na poti Osi, je Bolgarija utrdila svoje gospodarstvo in je kljub vojni povečala obseg svoje trgovine s svojimi velikimi zavezniki.

To je ozračje, v katerem so se razvijali in se še naprej razvijajo gospodarski odnosi med Italijo in Bolgarijo. Za utrditev in razširitev teh odnosov bosta obe strani še nadalje imeli vso skrb. V tem duhu so potekali razgovori, ki sem jih imel kot zastopnik bolgarskega gospodarstva v Rimu z Eksc. Riccardijem. Ta duh je dal tudi pečat sporazumu, ki sem ga imel čast podpisati pravkar in prepričan sem, da bosta moja država in fašistična Italija na podlagi tega sporazuma dosegli odlične uspehe. Ne bi mogel oditi iz Rima, ne da bi izrazil svoj globok vtis ob srečanju z vašim velikim Ducejem. Ta vtis bo ostal za vedno v globini mojega srca.«

Obdarovanje ranjenih in bolnih vojakov

Zvezni tajnik na obisku pri bataljonu „Nizza“

Ljubljana, 7. oktobra

Tiskovni urad Fašistične zveze javlja: Ženski fašijo se je včeraj popoldne napotil v vojaško bolnico, da poseti bolne vojake. Fašistične žene so razdelile med junaške ranjence in bolnike razne darove in sladščice, ki jih je podarila Kr. kvestura.

Sprejem, ki so ga priredili tovarišicam bolniki, je pokazal globoko hvaležnost, ki je enaka samo ponosu, s katerim stoično prenašajo ti junaki svoje bolečine. Fašistične žene so s svoje strani izrazile hvaležnost junaškim bojevnikom.

*

Zvezni tajnik je v spremstvu podtajnika včeraj poseti! v vojašnici princa Umberta bataljon »Nizza«, da pozdravi nove tovariše v imenu ljubljanskih fašistov. Razen tega jim je prinesel darove urada bojevnikov kot vidni znak tesnih duhovnih stikov, ki veže vse vojake Italije v eno samo idealno skupino, težečo k zmagi.

Izpred okrožnega sodišča

Tihotapljenje piva in izigravanje omejitve točenja
Trije obtoženci oproščeni, eden obsojen

Ljubljana, 8. oktobra

Lani aprila in maja je sklenila pivovarna Union, da bi mogla zadovoljiti vse svoje odjemalce piva, dobavljati vsakemu gostilničarju le omejeno količino piva v skladu s trenutno zalogo in prejšnjo odjemalčevo potrošnjo. Tako je bilo pivo po gostilnah hitro razprodano in bi ga gostilničarji lahko prodali vsako količino. V tem položaju je 39letni žagar Viktor M. po rodu iz Želimelj in stanujoč sedaj v Ljubljani prišel na misel, ki naj bi gostilničarki A. P. pomagala, da bi dobivala več piva kakor ji ga je pivovarna dajala.

Šel je v pivovarno in tam rekel, da bi hotel kupiti pivo za svojega sorodnika, gostilničarja v Želimljah. Res so mu dali 4 sodčke, za katere je plačal pivovarniško ceno, državno in banovinsko trošarino in nekatere druge davke. Ni pa plačal mestne trošarine. Takrat je bilo namreč tako urejeno, da je pivovarna sama plačevala mestno trošarino za pivo, ki ga je prodala ljubljanskim gostilničarjem. V fakturi je bila vsakokrat mestna trošarina posebej zaračunana. Če pa je bil odjemalec podeželski gostilničar, mu ni bilo treba plačati v Ljubljani občinske trošarine, pač pa je pivovarna konec vsakega meseca javila dobavo pristojnemu finančnemu oddelku, ki je nato sam pobral trošarino od gostilničarja. V Ljubljani je trošarina znašala menda 1.50 din od litra, na deželi pa od 0.50 do 1 din od litra. Danes znaša mestna trošarina 150 lir od hetolitra. Z Viktorjeva manipulacijo je bila oškodovana mestna blagajna, ker ni plačal mestne trošarine. Nedvomno je bil to njegov zaslužek, ali vsaj del te vsote, tako da je tudi gostilničarka zaslužila še nekaj.

Zgled Viktorja M. je nato posnemal njegov brat Vinko, ki je v pivovarni kupil 4-krat po 8 sodčkov piva in po 2 zaboja piva v steklenicah. Naročilnico je podpisal z imenom omenjenega gostilničarja v Želimljah. Ko pa je pivovarna javila finančnemu oddelku na Igu izvršeno dobavo, finančni uslužbenci na naslovljenem kraju niso mogli najti nobenega gostilničarja takega imena. Gostilničar enakega imena je sicer bil v vasi, stanoval je pa na popolnoma drugem koncu. Ugotovili so, da stanuje v hiši, označeni v naročilnici, neki M. Uvedena preiskava je ugotovila, da je ta M., ki se je med tem preselil že v Ljubljano, dejansko identičen z enim izmed imenovanih bratov. Državno tožilstvo je uvedlo preiskavo, ker se je zdelo, da gre za prevaro.

Istočasno s to zadevo je bila na policiji vložena ovadba, da je gostilničarka A. P. ukradla nekoč, ko je bila v Trebnjem, na poti nazaj v Ljubljano iz kupeja večjo škatlo, v kateri je bilo okoli 30 popolnoma novih moških srajc. Ovadbo je podal brezposelni šofer V. Železniški delavec Ž. pa je prijavil njeno kuharico Heleno, da mu je utajila škornje, vredne okoli 700 lir, ki jih je dal v shrambo.

Včeraj so se vsi štirje zagovarjali pred malim kazenskim senatom. Predsednik senata je bil dr. Julij Felaher, sodnika pa sos. Ivan Brelih in Rajko Lederhas. Obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar. Razprava se je začela ob 9. dopoldne in se je zavlekla do opoldneva. Po obširnem zagovoru vseh obtožencev so bile zaslišane številne priče in izvedenec finančni nadsvetnik dr. Ivan Volčič. Državno tožilstvo je glavno obtoženko 35letno gostilničarko A. G. dolžilo razen omenjenih prestopkov tatvine in nasnove k prevari tudi utaje, ker bi naj večje število sodčkov piva, last pivovarne Union, razsekala in uporabila kot kurivo, mesto da bi jih vrnila. Vinko M. je bil obtožen tudi prestopka napravljanja lažnih listin.

Očitke glede nezakonite manipulacije s pivom je gostilničarka prinavala, zanikala pa je krivdo. Povedala je, da je gostilno vzela že pred dvema letoma v najem in da je takrat prevzela tudi nekaj starih sodov, ki niso bili uporabni za drugo kakor za kurivo. Da bi kaj zagrešila s tem, da je dala drugoobtožencu derar za nabavo piva, se ni zavedala. Ko je nekoč prišel k njej finančni uslužbenec, mu je priznala, kako je dobila prvo dobavo piva. Bila je zato od finančne direkcije kaznovana in je plačala tedaj mestno trošarino in 5kratno kazen. Tretjeobtoženi Vinko M. ji je dobavil samo štirikrat po 8 sodčkov piva in po dva zaboja steklenic s pivom, in ne kakor je navajala obtožnica, da je bilo vseh dobav pet. Ko je šel po novo dobavo, je obenem peljal nazaj tudi sodčke od prejšnje dobave. Ostali so pri njej le sodčki zadnje dobave, ki jih je ponujala vozniku pivovarne, pa jih ta ni hotel vzeti. Sodčka je razsekal ovaditelj V. po naročilu kuharice.

Glede tatvine srajc je povedala, da je ovadba lažna. Omenjeni šofer se ji je hotel maščevati, ker ga je prijavila policiji, ko ji je ukradel 15 kg masti. Srajce je kupila med vožnjo od nekega fanta iz Št. Janža na Dolenjskem. Njegov gospodar mu jih je dal namesto plačila, ker je moral trgovino zapreti. Priče za kupčijo sicer ni mogla navesti nobene, svojemu sopotniku, ki jo je spremljal na Dolenjskem, uradniku Prevoda B. pa je že v Ljubljani na kolodvoru povedala, da jih je kupila. Dala je zanje 400 din in jih je kupila zelo poceni. Nekaj jih je potem razprodala, nekaj pa darovala svojim znancem.

Drugoobtoženi Viktor M. je opisal, kako je kupil pivo v pivovarni na ime bratranca gostilničarja v Želimljah. Naročilnice sploh ni podpisal. Trikrat je podpisal naročilnico z imenom bratranca, četrtič pa je sploh ni podpisal. Četrta obtoženka kuharica Helena je zanikala, da bi bila utajila škornje železničarju Ž. Škornji so izginili, ko je bilo neko noč vlomljeno v sobo, kjer so bili shranjeni skupno s kovčegom perila in obleke, prav tako last Ž. Tatvina je bila prijavljena policiji.

Večina prič ni povedala za obtožence nič obremenilnega. Zanimive so bile izpovedi Antona Kunstlja, zastopnika pivovarne Union. Preiskava je ugotovila še več takih sumljivih dobav piva. Tako je neki Novak podpisal naročilnico za gostilničarja Kregarja v Štepanji vasi. Kdo je bil ta Novak, še do danes niso mogli ugotoviti. Da se zavarujejo proti takim manipulacijam, so začeli pobirati od vseh odjemalcev občinsko trošarino v višini ljubljanskega predpisa. Če podeželski gostilničar pivo pelje preko ljubljanske trošarinske meje, dobi na mitnici trošarino vrnjeno. Obenem tudi zahtevajo sedaj kavcijo za sodčke in steklenice. Prijavil je škodo na manjkajoči posodi v višini 1289.70 lire in za plačilo mestne trošarine v višini 1349 lir. Ko so bile obtožencema Vinku in Viktorju M. ponovno predočene naročilnice, sta vztrajala, da je njunih le pet. Za ostale ne vesta, kdo jih je podpisal.

Med zadnjimi je bil zaslišan ovaditelj V., ki je takoj v uvodu priznal, da je bila njegova ovadba glede tatvine srajc le maščevanje in nima nobenega dokaza, da bi bila glavna obtoženka srajce res ukradla. Sodčke je razsekal na ukaz kuharice; nekaj jih je bilo starih, nekaj pa novih. Med prečitanimi izpovedmi je bilo tudi potrdilo voznika pivovarne Union, da mu je gostilničarka ponujala sodčke. Ni pa jih hotel vzeti, ker mu ni mogla navesti imena gostilničarja, ki jih je pustil pri njej, kakor mu je trdila.

Po kratkem posvetovanju je senat glavno obtoženko gostilničarko A. P., drugoobtoženega Viktorja M. in kuharico Heleno oprostil po § 280 kp., ker ni bilo zadosti dokazov za njihovo krivdo. Pri nabavljanju piva so zagrešili prestopek tihotapstva, ki ga kaznuje finančna oblast, ni pa kazniv po kazenskem zakonu. Glede sodčkov je sodišče smatralo, da jih niso nalašč razsekali, prav tako pa tudi glede tatvine srajc ni do danes nobene prijave, da bi bile komu ukradene. Proti trditvam obtoženke sodišče nima nobenega nasprotnega dokaza. Verjetno je res, da je ovadba samo akt maščevanja. Tudi glede škornjev mora sodišče verjeti kuharici Heleni, ker ni nobenega protidokaza. Oškodovanca sta bila glede odškodnine zavrnjena na pot civilne pravde.

Bil pa je obsojen tretji obtoženec Vinko M., ker je trikrat podpisal dobavnico z napačnim imenom in zagrešil s tem tri zločinstva po § 214-2. Kazen je 20 dni strogega zapora in 75 lir v denarju. Vinko M. je prijavil priziv zaradi previsoke kazni.

Najvišje cene za laneno seme letine 1942-XX

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo z dne 6. junija 1942-XX št. 114 s predpisi za ukoriščenje lanenega semena in smatrajoč za potrebno, da se določijo najvišje cene lanenega semena letine 1942-XX, odreja:

Člen 1. Najvišja cena lanenega semena letine 1942-XX od pridelovalca do tvrdk iz člena 4. naredbe z dne 6. junija 1942-XX št. 114 se določa z L. 450.— za stot, za zdravo blago, razsuto, z največ 4% primesi, po uzancah Ljubljanske borze, franko prodajalčevo skladišče.

Člen 2. Kršitelji določb o ceni iz prednjega člena se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 v denarju do 5000 lir ali z zaporom do 2 mesecev. Vselej se odredi zaplemba proizvoda.

Člen 3. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 5. oktobra 1942-XX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Opozorilo občinstvu

Glede na Ducejev odlok, ki je bil objavljen v Službenem listu 6. oktobra t. l. in ki je takoj stopil v veljavo, se opozarja občinstvo na točno določeno obveznost, da se označi na zunanji strani vsake vrste korespondence, kamor koli namenjene, odpošiljateljevo ime ter bivališče. Zaradi tega ne bodo odposlane one korespondence, ki ne bodo oddane na pošto v skladu z navedenimi določbami.

Iz pokrajine Trieste

— **Sin Triesta je padel na polju slave.** Na afriškem bojišču je padel sin Triesta 20letni Stelio Delconte. Pokojni je bil najprej na fracoskem, potem na grškem in afriškem bojišču. Njegovo truplo je pokopano v Tobruku. Rojen je bil v Triestu 5. avgusta 1922. Leta 1939. je bil kot prostovoljec uvrščen med alpince.

— **Podaljšana večerna ura v XVI. medpokrajinski razstavi.** Ker se je opažal izreden naval občinstva v razstavnih prostorih XVI. medpokrajinske umetnostne razstave v Triestu ravno ob večernih urah, je bil podaljšan čas večernega ogleda do 20. ure.

— **Delavčeva smrtna nesreča.** 39letni električar Bruno Cubi je bil zaposlen pri popravljanju transformatorskih naprav v Rojanu. Iz že nepojasnjenih vzrokov je nesrečni Cubi dobil pri tem smrtne opekline po obrazu in rokah. Prepeljali so ga v bolnišnico Kraljice Helene, kjer pa je dve uri po prevozu podlegel za smrtonosnimi opeklinami.

— **Triestini bodo poromali na Montesanto.** V nedeljo 11. oktobra bodo poromali na Montesanto triestinski verniki s cerkvenega področja cerkve Presvetega srca v ulici Ronco. Pridružili se bodo tudi verniki iz drugih triestinskih župnij. Prva skupina romarjev bo odpotovala v Gorizijo z vlakom ob 5, druga pa z vlakom ob 7.

— **Moški v vodnjaku.** Pri Androni S. Cilino v Triestu je zajemal vodo iz vodnjaka 39letni Karol Cesar. Pri tem se je nagnil preveč čez rob. Omahnil je v vodnjak in bi bil nedvomno utonil, ko bi mu ne bili priskočili sosedje na pomoč in ga potegnili iz vodnjaka. Prepeljali so ga v bolnišnico Kraljice Helene, kamor so prepeljali tudi 20letnega dijaka Tulija Andrijanija, ki je padel s kolesa in se pobil po glavi in obeh rokah.

— **V Filodrammatico** uprizarjajo sedaj nov spored, in sicer komedijo »Ernestove lopovščine«. Sodelujejo M. Marcelli, L. Tasca, Silvija Balbi ter Jole Silvani. Baletni zbor triestinske opere pa izvaja nove plesne točke.

Z Gorenjskega

— **Mengeš za zimsko pomoč.** Prva cestna zbirka za zimsko pomoč je vrgla v Mengšu 940.37 mark. Največjo zaslugo za uspeh zbirke si je pridobilo Sportno društvo.

— **Ženstvo radovljiškega okraja na delu.** V vseh krajevnih skupinah radovljiškega okraja je ženstvo marljivo na delu. Vrši se živahna propaganda za pravilno gospodinjstvo, za vlaganje in vkuhavanje sočivja in sadja. Prirejenih je bilo več razstav, in vršilo se je več informativnih sestankov, na katerih so dobile gospodinje vsa potrebna navodila in pojasnila. Ženske tudi pridno pripravljajo marmelado za ranjene vojake v bolnicah. Okrajna ženska voditeljica Marija Goritschnig je sklicala na vseh sedežih krajevnih skupin sestanke, ki se jih je udeležilo mnogo žen in deklet.

— **Iz Bohinjske Srednje vasi.** Ženstvo v Boh. Srednji vasi je zbralo za pomoč siromašnemu prebivalstvu 250 kg jabolk in hrušk, 150 kg češpelj in sliv ter večjo množino kumar, pese in fižola, poleg tega pa še 260 kg brusnic. Cestna zbirka za zimsko pomoč je vrgla 572 mark. Nedavno je bila reorganizirana Mestna hranilnica in posojilnica, ki je začela s 1. oktobrom zopet poslovati in sprejemati vloge. Poročili so se vodja propagande NSV Anton Sodin, poslovodja Kmetske nabavne in prodajne zadruge z blagajničarko ženske organizacije Ano Oder, po poklicu natakarico in občinski uslužbenec Janez Cvetek s hišno pomočnico Frančiško Markež.

nisu. V Inomostu je bila nedavno velika

— **Uspehi Jeseničanov v namiznem teprireditev** namiznega tenisa, na kateri sta nastopila tudi Jeseničana Štrumbelj in Knific. Zasedla sta drugo mesto z zmago 2:1 nad zastopniki Dunaja. V tekmi mest Inomost—Jesenice sta zmagala Jeseničana z 2:1. Najboljši poedinec je bil Erich Hochenegger iz Inomosta, ki je premagal tudi Jeseničana Knifica z 2:1.

Iz Hrvatske

— **Odposlanec kralja Borisa pri Poglavniku.** V soboto so v Zagrebu svečano proslavili bolgarski narodni praznik, 24letnico vladanja carja Borisa III. in 34letnico proglasitve neodvisne Bolgarije. Po svečani recepciji pri Poglavniku je priredil bolgarski poslanik Jordan Mečkarov v poslaništvu recepcijo, kateri so prisostvovali Poglavnikov odposlanec general Perčević' zastopniki tujih držav, ministri in člani hrvatske vlade na čelu z maršalom Kvaternikom, in zastopniki ustaškega pokreta na čelu z ministrom dr. Šolcem.

— **Hrvatska in Finska.** Finski list »Suumen Sotila« (Finski vojak) je priobčil uvodnik »Hrvatska in Finska«, ki pravi v njem med drugim, da sta ti dve državi skupno trdno in nepokolebljivo odločeni doprinesti svoj delež k zmagovitemu zaključku osvobodilnega dela naše dobe. Kakor Finci, tako se tudi Hrvati v polni meri zavedajo svoje naloge kot čuvarji zapadne Evrope.

— **Proslava nemškega praznika žetve v Zagrebu.** Inozemska organizacija NSDAP za Hrvatsko je priredila v nedeljo v veliki dvorani Delavske zbornice proslavo praznika žetve. Govoril je vodja šolstva Franc Coppenrath in sodelovala je nemška vojaška godba. Poleg tega sta pa nastopila pevski zbor nemške mladine in mladina nemške narodne skupine.

— **Tečaji za hišne pomočnice.** Čim je stopila v veljavo uredba o pomožnem osebju v zasebnih gospodinjstvih so oblasti takoj ukrenile vse potrebno, da bi se njene določbe čim prej izvajale. Takoj so bili otvorjeni tečaji za izobrazbo hišnih pomočnic. V Varaždinu in Osijeku sta bila tečaja že zaključena, nedavno je bil pa otvorjen tečaj tudi v Sarajevu. Čez zimo bodo prirejeni tečaji za hišne pomočnice v vseh mestih Hrvatske, kjer se čuti potreba po njih. V Zagrebu je bil otvorjen tečaj za hišne pomočnice v nedeljo.

— **Predavanje v Nemški akademiji.** Na prvem koncertu zagrebške Filharmonije bo dirigiral Lovro Matačič Brucknerjevo Sedmo simfonijo. Na povabilo lektorja Nemške akademije v Zagrebu bo Lovro Matačič jutri zvečer v dvorani Nemške akademije predaval o tej simfoniji in jo tolmačil na klavirju.

— **Brzojavni in telefonski promet med Hrvatsko in Slovaško.** Med Hrvatsko in Slovaško je bila sklenjena pogodba o brzojavni in telefonski službi. Za njo veljajo določbe meddržavne pogodbe. Pogodba o brzojavni službi stopi v veljavo 1. januarja 1943. Telefonski pogovori med obema državama se bodo vršili preko Nemčije in sicer se bo smatrala proga preko Dunaja za redno. Pogodba o telefonski službi stopi v veljavo 1. novembra.

kvaez—h,siIWK»imozyazjOi,zjna4Š-

— **Zvišanje glavnice Sladorane.** Sladorana d. d. v Zagrebu bo imela 17. t. m. izredni občni zbor, na katerem se bo sklepalo o zvišanju glavnice od 50 na 100 milijonov kun in o izpremembi družbenih pravil.

— **Reja prašičev dovoljena.** Hrvatsko trgovinsko ministrstvo je izdalo uredbo o klanju živine za domače potrebe ter o odstopanju in prodaji malih količin svinjske masti za kritje potreb tistega dela prebivalstva, ki ne more samo rediti prašičev, da bi imelo meso in mast. V zvezi s tem je izdala zajednica za promet z živino in živalskimi proizvodi posebna navodila, po katerih je dovoljeno rediti prašiče. Prašiče smejo rediti ne samo lastniki rodovitne zemlje, temveč tudi mali posestniki ter državljani drugih poklicev, če imajo sami krmo za prašiče in če izpolnjujejo določbe uredbe o klanju živine za lastne potrebe.

— **Hlinkova mladina na Hrvatskem.** V Zagreb je prispelo te dni odposlanstvo Hlinkove mladine, ki je takoj odpotovalo v Borovo, kjer se je udeležilo dvodnevnega tečaja vodstvene šole ustaške mladine. Odposlanstvo je štelo 24 članov in bilo je že drugo, ki se je letos udeležilo taborenja in tečajev hrvatske ustaške mladine. V kratkem prispe v Borovo tudi odposlanstvo bolgarske mladinske organizacije Branik.

— **Pospeševanje ovčjereje.** Za pospeševanje in povzdigo ovčjereje je kupilo hrvatsko kmetijsko ministrstvo pri nemških rejcih 1260 ovac in 44 jagnjet. Gre za würtemberške in merinske ovce, ki jih dobe rejci v Bosni in Slavoniji.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Četrtek, 8. oktobra: Brigita Švedska

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Na svidenje Frančiška
Kino Sloga: Poslednja runda
Kino Union: Svet bo trepetal...

Umetniška razstava akad. slikarja Tineta Gorjupa v Jakopičevem paviljonu, odprta od 9. do 18. nepretrgoma.

Razstava slikarja Miloša Šušteršiča »Dolenjska vas« pri Obersnelu na Gosposvetski cesti, odprta od 9. do 18.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Gartus, Moste — Zaloška cesta 47.

Iz Spodnje Štajerske

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli vpokojeni respicient finančne kontrole Fr. Križaj, star 62 let; ključavničar Ivan Vohl, star 71 let in ključavničarjev sinček Feliks Buhošek. V Celju sta umrla vpokojeni inspektor Rudolf Žolger, star 75 let in trgovčeva žena Ana Planinc roj. Döring; v Laporjih je umrl župan Štefan Sagadin.

— **Vlak ga je povozil.** V Poljčanah se je pripetila v ponedeljek ponoči težka nesreča. 29letni delavec Mihael Ogrizek je hotel na povratku domov čez železniško progo, pa je preslišal prihajajoči vlak. Lokomotiva ga je zadela, da je odletel s proge in obležal z globoko rano na glavi in zlomljeno levo roko. Odtrgalo mu je tudi tri prste. Našli so ga šele v torek zjutraj in ga prepeljali v bolnico.

— **Petrov blagor.** Tehničnemu vodji Celjske tiskarne Emmerichu Schuchu je bila v nedeljo sreča izredno naklonjena. V Savinji je ujel 1.02 m dolgega in 10 kg težkega sulca.

— **Nesreče.** Pri obiranju jabolk je padla 70letna dninarica Marija Potočnik iz Šikancev pri Mariboru z jablane in si zlomila desno nogo. Sletni Karel Senica iz Maribora si je tudi zlomil nogo. Sletna učenka Eleonora Bohak iz Maribora si je med telovadbo izpahnila levo roko.

— **Mesarji so zborovali.** 28. septembra so zborovali v Celju mesarji celjskega, trboveljskega in brežiškega okraja. Obravnavali so vsa v mesarsko stroko zadevajoča vprašanja. Zastopniki delovno političnega urada v Celju so govorili o nalogah mesarske obrti. Zastopnik prehranjevalnega urada v Celju je izrazil svoje zadovoljstvo z delom mesarjev, ki so v polni meri storili svojo dolžnost.

— **Taborišče delovne službe na Pragerskem.** V nedeljo je bilo otvorjeno na Pragerskem taborišče delovne službe. Otvoritev je bila združena s primerno svečanostjo. Obenem je bila prirejena proslava praznika žetve.

Naše gledališče

DRAMA

Četrtek, 8. oktobra, ob 17. uri: Oče naš... Red Četrtek.
Petek, 9. oktobra: zaprto.
Sobota, 10. oktobra, ob 17.30: Večno mlada Saloma. Izven.
Nedelja, 11. oktobra, ob 14: Poročno darilo. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol;
ob 17: Oče naš. Izven.

OPERA

Sobota, 10. oktobra, ob 17. uri: Traviata. Red Premierski. Otvoritvena predstava operne sezone.
Nedelja, 11. oktobra, ob 16: Seviljski brivec. Izven. Cene od 24 lir navzdol.
Ponedeljek, 12. oktobra: Zaprto.

Radio Ljubljana

PETEK, 9. OKTOBRA 1942-XX

7.30: Lahka glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20: Operetna glasba. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pisana glasba. 13.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Operna glasba na ploščah. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Na harmoniko igra Avgust Stanko. 17.35: Koncert pianistke Adriane Mari. 19.: »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Simfonična glasba. 20.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Znani dueti. 21.15: Operetno glasbo vodi dirigent Gallino. 22.: A. Nicotera: Pogovor s Slovenci predavanje. 22.10: Moderne pesmi — vodi dirigent Zeme. 22.45: Poročila v italijanščini.

Neroden položaj

To ni bila ljubezen na prvi pogled. Sploh to ni bila ljubezen — bilo je samo ljubinkanje.

On in ona sta bila edina mlada človeka v hiši, kjer so prebivali razen njiju samo še njen sivolasi oče, njena mati in njen ded, ki je bil že tako star, da je bil postal od starosti že ves otročji.

Milan je bil zašel med nje, ko je iskal stanovanje. Prišel je bil, videl očeta, mater in deda, ogledal si je stanovanje, ki mu ni bilo nič kaj posebno všeč. In ni ga posebno mikalo niti to, da bi moral prebivati med temi starci, ki jih je bil našel v hiši. In že je dejal: — Pridem jutri... Tedaj je pa naenkrat zaslišal iz sosedne sobe tiho petje in že se je pojavila na pragu krasna mladenka.

— Tako pravijo vsi, ki se ne mislijo več vrniti, — je dejala Milanu.

Milan prvi hip ni vedel, kaj bi ji odgovoril na to, potem se je pa znašel in dejal odločno:

— Jaz pa vseeno pridem!

Mladenki so se zaiskrile oči kakor otroku, ki bi najraje pokazal jezik, pa se boji odraslih... Potem je pa skomignila z rameni in se nasmehnila, namestu da bi pokazala jezik.

Prve dni pred prvim je obešal Milan v svoji sobici slike. Vera je stala pri njem in mu podajala žeblje.

— Nikoli nisem mislil, da bi mogli biti vi tako skrbni, — je dejal Milan, da bi prekinil mučno tišino.

Ona, Vera je pa pripomnila na to, da je majhna slika tam v kotu zelo lepa in da ji je všeč.

Milan je pa tisti hip tudi opazil nekaj, kar mu je bilo všeč... Verine nakodrane lase, blesteče in kljubovalno skuštrane.

Sčasoma mu je začelo tudi vse drugo na nji ugajati. Všeč mi je bil njen otroški obrazek, ki je dobival izraz materine zaskrbljenosti, kadar ga je opominjala, naj ne hodi z doma brez suknje, ker bi se prehladil, kajti vreme človeka v tem letnem času rado prevari...

Komu je Vera prvi večer odgrnila posteljo, je dejala stoječ na pragu:

— Sanjajte kaj pametnega. Vse, kar sanja človek v postelji, kjer prvič spi, se izpolni...

Drugo jutro je pa vprašal on njo, kaj se ji je sanjalo. Ona se je samo nasmehnila in namestu da bi mu odgovorila, ga je vprašala:

— A vam, kaj se je pa vam sanjalo?

— Sanjal sem o mladem dekletu, — je odgovoril Milan. — O dekletu skuštranih las in upornega noska.

Dnevi so tonili v večnost. Vsak današnji je bil enak včerajšnjemu. Nič se v tej hiši ni izpreminjalo. Ded je neprestano puhal dim iz svoje pipe, oče je prebiral novine in z materjo, ki je plela nogavice, in krpala perilo, je kramljal o tem in onem. Edino, kar je večkrat motilo enolično pot tega domačega življenja, so bili poseti nekega daljnjega sorodnika, ki je pogosto prihajal k njim s svojim prijateljem Mrakom. Ob takih posetih je hiša s starci vred nekoliko oživela, ker se je mladenič med njimi zelo dobro počutil; pripovedoval jim je vesele dovtipe in znal jih je razveseliti tako, da so se nasmejali do solz.

Sicer se pa Milana to ni mnogo tikalo. Od vsega tega on ni imel nobenega haska in tako priložnostno prinašanje živahnosti v življenje starcev ni niti najmanj blažilo njegovega občutka monotonosti.

In vendar je tudi Milan čutil neko izpremembo v svojem življenju. Vera mu je bila namreč od dne do dne bolj všeč.

Čudno dekle, je pomislil večkrat. Čudna, kakor so čudna vsa ta dekleta, polna zaupanja, naivnega zaupanja.

Tudi Vera mu je naivno verjela, vendar pa ni nikoli zamudila prilike, da bi ne izrazila svojega nezaupanja, ki se je oglašalo v nji navzlic vsej njeni naivnosti. Kolikokrat mu je ta njegova Vera očitala: — Vam moškim ni mogoče verjeti. — In vendar ga je vedno takoj potem vprašala: — Ali me ljubiš?

Vera si ni takoj zastavljala vprašanja: — Kaj bo? — toda pozneje, ko sta bila z Milanom znana že leto dni, je začela misliti na možitev.

Nekega dne je zaslišal Milan iz sosedne sobe odlomke pogovora med Verinim očetom in materjo. Pogovarjala sta se zelo glasno, vsaj Milanu se je zdelo tako. In zdelo se mu je tudi, da namenoma govorita tako glasno.

— Da, da... moral bi... Toda doslej ni še z ničemer pokazal svojih namenov... Mislim pa, da je tudi njemu jasno, da bi bilo nespametno mešati dekletu glavo brez resnih namenov...

Milan je zardel. Lepo moralno pridigo sta mu brala Verina roditelja. Evo, kaj se človeku pripeti, če je lahkomiseln... je pomislil.

Vera je bila tistega večera molčeča in njen glas je bil izgubil svojo običajno vedrino.

Milan vso noč ni zatisnil oči. Odšel je k svojim prijateljem, vso noč je prekvartal, zjutraj, pred odhodom domov, jim je pa dejal: — Danes zjutraj me čaka velika tragedija.

Zjutraj je prinesla Vera Milanu v sobo kavo in hitro odšla. Potem je Milan ves dan ni več videl.

Milan se je globoko zamislil. Kaj naj ji poreče? Dekle gotovo računa z možitvijo. Ha, nekaj bo že treba storiti... To so težke stvari.

Ta čas je prišla Vera v Milanovo sobo. Bila je lepo oblečena. Njeni lasje so bili nekoliko vlažni, prihajala je od zunaj, a zunaj je pršilo. Lica so ji žarela, ustne so ji bile rdeče kakor žerjavica.

— Priča sem... je začela.

— Ves dan sem te iskal, — ji je posegel Milan ves zbegan v besedo.

— Doslej nisem imela časa, — se je opravičila. — Kupovala sem to in ono...

— Vera...! je zajecljal Milan še bolj zbegano.

Ah, je pomislil sam pri sebi, to dekle je torej vzelo stvar čisto resno. In ta čas, ko si je brisal potno čelo, je Vera brez vsakega uvoda stopila k njemu in ga poljubila. Potem je pa pripomnila prav tako enostavno:

— To je zadnji poljub...

— Kaj? Kako? — je vprašal Milan in pomislil ves iz sebe: — Ah, ubogo dekle, gotovo je opazilo na mojem obrazu...

Vera je pa že nadaljevala. Mirno, čisto mirno:

— Vsako dekle ima svojo pomlad... Glej, ti si prišel... bilo je lepo... bil si vedno dober z menoj... toda ti si vedno tako resen in zdi se mi, da sem zate nekoliko preneumna. Toda, pustiva zdaj to... Bilo je lepo, toda za vsako pomladjo pride poletje. Zdaj bom obiskovala gospodinjski tečaj, potem pa...

Vera je malo zardela, za hip je obmolknila, potem je pa vzela iz žepa prstan in ne da bi izgovorila svojo misel do konca ga je pokazala presrečnemu Milanu, rekoč:

— Čuj... Danes me je zasnubil Marko.. Marko je dober fant, mar ne? Mislim, da bom srečna z njim.

Imenovanje Posvetovalne komisije

in odobritev določb za izvrševanje naredbe z dne 18. avgusta 1942-XX št. 164 o dokončni odločitvi glede valutnih prekrškov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na Ducejev razglas z dne 24. aprila 1941-XIX o določbah glede izmenjave in valut na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski, in glede na svojo naredbo z dne 18. aogusta 1942-XX št. 164 o navodilih za dokončno odločitev glede valutnih prekrškov, odloča:

Člen 1. Posvetovalna komisija za dokončno odločitev glede valutnih prekrškov po členu 1. naredbe z dne 18. avgusta 1942-XX št. 164 je sestavljena iz tehle fašistov:

dr. Arnaldo Pizzi, predsednik,
advokat Nino de Petris,
dr. Tullio Marescalchi,
rag. Luigi Milani,
rag. Arturo Raitano, člani.

Komisiji je kot tajnik v pomoč fašist rag. Renato De Conca.

Komisijo skliče po potrebi predsednik; sklepa veljavno z večino glasov navzočih članov. Ob enakem številu glasov odloči predsednikov glas.

Člen 2. Zahteva prizadetih oseb, po zadnjem odstavku člena 2. naredbe z dne 18. avgusta 1942-XX št. 164, da jih komisija zasliši, mora biti izrečno navedena v izvajanjih, ki jih smejo te osebe predložiti komisiji v petnajstih dneh od dne, ko se jim priobči prepis ugotovitvenega zapisnika po členu 12. Ducejevega razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX o določbah glede izmenjave in valut na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenem po italijanski vojski.

Taka priobčitev prepisa zapisnika je obvezna tudi pri valutnih prekrških po drugih določbah nego po določbah Ducejevega razglasa.

Člen 3. Če meni komisija, da so prijavljena dejanja taka, ki se preganjajo kazensko, poroča o tem Visokemu komisarju radi odstopa stvari pristojnemu kazenskemu oblastvu in predlaga morebitne ukrepe po svoji pristojnosti.

Člen 4. Ta določba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 15. septembra 1942-XX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

DNEVNE VESTI

— **Na polju slave** sta padla Alfonz Motta in narednik Ulrik Zennaro. Oba junaško padla sta bila rodom iz Milana. Prvi je žrtvoval svoje mlado življenje v borbah na balkanskem bojišču, drugi pa na afriškem bojišču. Oba sta izšla iz fašijskih organizacij.

— **Odlikovanja.** Zlato hrabrostno kolajno je prejel v spomin veterinarski poročnik Lino Ferreti iz Febbrice pri Reggiu Emiliji, ki je pripadal drugemu alpinskemu polku in ki je v borbah proti upornikom pri Plevlju še smrtno ranjen vzpodbujal svoje vojake k borbi, potem ko je vrgel proti upornikom poslednje bombe. Srebrno hrabrostno svetinjo so prejeli v spomin kapitan Gesualdo Lorenzetti iz Sofra, ki je pripadal 18. pehotnemu polku, poročnik zdravnik Anton Cantore iz Vicenze, ki je služboval pri drugem alpinskem polku, poročnik Hektor Bruzio iz Carre, ki je pripadal 5. alpinskemu topniškemu polku, poročnik Nensini Alojz iz topniškemu polku, poročnik Ivan Gaverri iz Pise, ki je služboval pri 3. bersaljerskem polku, poročnik Alojz Pellegrini iz Bassana pri Viterbu, ki je bil pri 7. alpinskem polku, narednik Hektor Agostinelli iz Bassana pri Vicenzi, ki je služboval pri 5. alpinskem topniškem polku, narednik Rosolino Poggi iz Codogna pri Milanu od 3. bersaljerskega polka, pešec Rafael Inglese iz Ginose pri Tarantu od 2. motoriziranega bataljona, pešec Rafael Scanapieco od 19. pehotnega polka, pešec Josip Vivone od 207. pehotnega polka, alpinec Just Luchetta iz Trevisa od 9. alpinskega polka, bersaljer Karol Parenti iz okolice Milana od 3. bersaljerskega polka in topničar Orboster Nagosse iz Roviga od 5. alpinskega topniškega polka.

— **Usodna večerna vožnja po Arnu — pet utopljencev.** S 63-letnim Alfredom Gallattijem ter njegovim zetom 35 letnim Ginom Fanfanijem se je peljalo več mladeničev v čolnu v prijetnem večernem hladu po Arnu v bližini kraja Indiana pri Firenze. Omenjeni mladeniči so bili na obisku pri obeh navedenih, ko je legla na zemljo tema, pa so se vsi skupaj vračali na čolnu čez reko Arno. V bližini Indiana pa se je ladja iz še nepojasnjenih razlogov prekucnila. Vsi, ki so bili v čolnu so se znašli v vodi. Gallettiju se je posrečilo, da je priplaval do nabrežja, kjer je hotel poiskati drug čoln, da bi na njem prepeljal potapljajoče se prijatelje na kopno. Klical je na pomoč. Prihiteli so tudi reševalci, vendar so se rešili poleg Gallettija še Fanfani ter mlaeniča Alo Maggi ter Ivan Torelli. Ostali so našli žalostno smrt v reki. Trupel petih utopljencev Arno še ni naplavil.

— **Velik uspeh italijanske filmske revije v Luganu.** Od 14. do 30. septembra je bila v Luganu druga velika revija italijanske filmske umetnosti. V luganskih kinogledališčnih dvoranah so predvajali osem filmov, med njimi »Dve sirotki«, »Fedora«, »Zaročenca«, »Rossini«, Ljubezenska zgodba« in »Karmela«. Razen tega so vrteli tudi več filmov — tedenskih žurnalov. Tej manifestaciji italijanske filmske umetnosti so prisostvovali tudi predstavniki švicarske federalne in kantonalne oblasti ter italijanski poslanik v Bernu. Navzočni so bili tudi zastopniki švicarskega tiska, nadalje italijanski novinarji ter filmski umetniki, pa tudi prestavniki italijanskih ter švicarskih filmskih družb in filmskih industrij. Občinstvo je z velikim zanimanjem sledilo predvajanju izbranih italijanskih filmov.

— **Papeževe avdijence.** Papež Pij XII. je sprejel v avdijenco v dvorani Arazzi zastopstvo uradnic Katoliške akcije v Firenzi. V delegaciji je bilo 25 gospodičen, ki so bile po vodstvom mons. Arturja Bonardija. V drugi dvorani je sprejel dirigente in delavce s Colleferra, ki jih je voril škof iz Segnija mons. Tessarolli. Delavci so prinesli papežu v dar svoj obolus ob papeževem škofovskem jubileju. Razen tega je sprejel papež mons. Garufalova, apostolskega vikarja bolgarskih katoličanov bizantinskega obreda, in tripolitanskega škofa mons. Facchinettija.

— **Alpinska štafeta.** V znameniti alpski štafeti so prispeli furlanski udeleženci v Plezzo v gorizijski pokrajini. Tukaj so jih pozdravili zastopniki oblastev in uradov. Zamenjali so jih novi tekmovalci, ki jih je postavilo Zvezno poveljstvo G. I. L.-a v Goriziji. Gorizijski udeleženci so nadaljevali svojo pot skozi Gorizijo in čez Carso do Doberdoba, kjer so jih zamenjali tovariši iz triestinske pokrajine.

— **21. razstava ljudskega pohištva.** V mestu Cascina pri Pontederi sta otvorila ekscc. Buffarini Guidi in Herman Amicucci 21. razstavo ljudskega pohištva. V spremstvu predstavnikov oblasti in strankine hierarhije iz Pise ter pisanske pokrajine sta si drž. podtajnika Buffarini in Amicucci ogledala štiri okusno opremljene paviljone, v katerih je razstavljeno lepo, solidno izdelano pohištvo. Razstavljeno pohištvo so zbrali prodajalci pohištva, ki so poskrbeli za to, da je bilo pohištvo izgotovljeno točno po navodilih korporacijskega ministra, po katerih bodi pohištvo izdelano tako, da ga bodo lahko kupovali pripadniki nižjih ljudskih slojev po zmernih, ugodnih cenah. Hkrati pa je to ljudsko pohištvo izdelano solidno in trpežno.

— **Turški poslanik se je vrnil v Rim.** Z letalom se je vrnil v Rim, kjer je bil na dopustu, turški poslanik pri Kvirinalu v Rimu.

— **Nova veljka javna bolnišnica v Catanzaru.** Minister za javna dela eksc. Gorla si je ogledal zemljišče, na katerem bo zgrajena nova velika javna bolnišnica v Catanzaru. Za to poslopje, ki bo zgrajeno po načelih sodobnih zdravstvenih potreb, je dovolila vlada znesek dvanajst milijonov lir. Razen tega bodo zidali v Catanzaru tudi dom matere in dece. Minister Gorla se je živo zanimal tudi za druge javna dela in pa za gradnja ljudskih stanovanjskih hiš. Zatem je sprejel predstavnike oblasti in stranke, tehnike ter župane iz vseh večjih mest pokrajine, s katerimi je razpravljal o perečih vprašanjih pokrajinskih javnih del.

— **Nov grob.** Univerzitetnega profesorja, našega znanega strokovnjaka za radio g. Marija Osano je zadel hud udarec. Neizprosna smrt mu je ugrabila ljubljeno ženo gospo **Ernestino,** ki je včeraj po kratkem, težkem trpljenju za vedno zatisnila oči. Podlegla je zavratni bolezni. Vsi, ki so srčno dobro, plemenito pokojnico poznali, jo bodo ohranili v najboljšem spominu. Pogreb bo jutri ob 15.30 iz kapele sv. Nikolaja na žalah na pokopališče k Sv. Križu. Bodi ji lahka zemlja, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje!

— **Keramiki zmagovalci.** Državni Podtajnik v ministrstvu ljudske vzgoje Rihard Del Giudice je zaključil v Faenzi v dvoranah palače Manfredi manifestacije IV. nacionalnega natečaja keramične umetnosti, nakar je razdelil razpisane nagrade onim keramikom, ki so si priborili prva mesta. Ob sklepu slovesnosti je eksc. Del Giudice vzpodbujal udeležence natečaja in zbrane keramične strokovnjake iz vseh delov Italije k nadaljnjemu delovanju na področju keramične umetnosti in spretnosti ter k nadaljevanju slavnih tradicij, o katerih je dajala Faenza v preteklosti tako sijajno pričevanje.

— **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« kos 80. z dne 7. oktobra 1942-XX. objavlja naredbo Visokega Komisarja: najvišje cene za lanено seme letine 1942-XX. Odločbo Visokega Komisarja: imenovanje posvetovalne komisije in odobritev določb za izvrševanje naredbe z dne 18. avgusta 1942-XX št. 164 o dokončni odločitvi glede valutnih prekrškov.

— **Nemški živilski strokovnjaki v Italiji.** V Milan je prispela skupina nemških živilskih ter prehranitvenih strokovnjakov, ki si bodo ogledali najvažnejše italijanske živilske obrate. V zastopstvu teh strokovnjakov sta tudi član nemškega državnega zbora Jurij Ay ter dr. Bucherl. V Milan so prispeli iz Rima k sprejemu nemške delegacije živilskih strokovnjakov narodni svetnik Josip Agnino, predsednik fašistične zveze živilskih strokovnjakov, Zvezin podpredsednik Darij Trombetta in direktor dr. Albert Bonomi, razen tega kot zastopnika nacionalne fašistične konfederacije dr. Nockr in Picon. Nemški delegati so si ogledali v Milanu salamsko tvornico in druge živilske obrate, me drugim veliko, sodobno milansko klavnico in tržišče. Nadaljevali so svojo pot v Torino.

— **Pobegle opice so se kmalu naveličale prostosti.** V milanskem živalskem vrtu so se pojavili mladeniči, ki so se poigravali z opicami in ki so jim napravili veliko luknjo v omrežju kletke. Opice se niso dolgo pomišljale, ampak so izkoristile priliko ter se izmuznile na prosto. Poskakale so na bližnja drevesa in se zabavale po vejevju. Kmalu so si premislile ter se približale kletkam, kjer jih je že čakala obilnejša večerja. Vrnile so se kletke in so potem še dolgo gledale proti kraju, kjer je bila preje odprtina in kjer je bilo omrežje na novo izpolnjeno

— **Najdeni prstni členki Galilea Galilei.** V znanstvenem muzeju v Firenzi so se sestali člani zgodovinske in znanstvene družbe. Na sestanku je poročal univ. prof. Leoncini iz Firenze o zanimivi najdbi prstnih členkov Galilea Galilei, ki so bili pokazani udeležencem znanstvenega zbora. Prof. Leoncini je raztlmačil spremembe na prstnih členkih slavnega učenjaka G. Galilei, ki so izginili ob priliki prenosa Galileievega trupla l. 1753 v S. Croce. Ta najdba je srečno naključje ob 300 letnici smrti G. Galilei. Znanstveni zbor v Firenzi je izrazil mnenje, da bi postali najdeni prstni členki last države in da bi bili shranjeno skupno z drugimi, ki so bili doslej znani.

— **Zimskih počitnic ne bo v materinskih šolah in dečjih zavetiščih.** Glede na zimske počitnice od 15. decembra do 14 februarja, ki bodo za učence osnovnih ter dijake srednjih in višjih šol, je odredil minister za ljudsko vzgojo, da se te počitnice ne nanašajo na gojenke materinskih šol in deco po dečjih zavetiščih.

— **Nesreče.** V zadnjih dveh dneh so bili v ljubljansko bolnišnico sprejeti naslednji ponesrečenci. Ivanka Svetič, 54-letna žena trgovskega nameščenca iz Ljubljane, je padla na stopnicah in si zlomila desnico. — Ivana Mušič, 36-letna žena delavca z Rudnika, se je oparila po desnici. — Janez Arhar, 7-letni učenec, brez staršev, si je pri padcu zlomil ključnico. — Cvetko Krašnja, 12-letni sin barvarja iz Ljubljane, se je močno udaril v kolenu leve noge. — Fr. Robežnik, 19-letni pečarski pomočnik iz Ljubljane, si je pri padcu na stopnicah zlomil levico.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30 14.30 16.30 in 18.30

KINO MATICA TELEF. 22-41
Mariane Hoppe in Hans Sönker v svojih najboljših vlogah!
Na svidenje Frančiška
Film odpovedi in zaupanja v svojo ljubezen!

KINO UNION TELEF. 22-21
Tajinstveno napet film o iznajditelju strašne naprave, ki bo napovedovala smrt...
Svet bo trepetal...
Claude Dauphin, Marguerite Sologne

KINO SLOGA TELEF. 27-30
Eden najlepših sportnih filmov
Poslednja runda
Enzo Fiermonte in Jone Salinas
Vsak dan tri predstave: 2¼, 4., in 6.

IZ LJUBLJANE

Krompir za oktober

Za oktober dobe upravičenci na nakaznice za krompir po 10 kg krompirja na vsak oktobrski odrezek. Na septembrske odrezke nakaznice za krompir ne bo krompirja, ker so upravičenci že dobili po 10 kg na črke A, B in C septembrskih živilskih nakaznic. Krompir oddajajo naslednje trgovine:

Bahovec Josip, Sv. Jakoba trg; Bartl Henrik, Predjamska ul. 24; Blažir Vladimir, Zelena jama 17; »Ekonom«, Kolodvorska ul. 8; Goršič Danica, Tržaška c. 26; Gospodarska zadruga, Bleiweisova (prej Tyrševa) c. 29; Gospodarska zveza, Maistrova c 10; Gregorc & Comp., Bleiweisova (Tyrševa) c. 15; Ilovar Marija, Bleiweisova (Tyrševa) c. 92; Jelačin Ivan, Napoleonov trg 1; Jereb Rudolf, Čampova ul. 8; Jurca Adolf, Kolodvorska ul. 32; Jurčič Simon, Bleiweisova (Tyrševa) c. 5; Kačar Franc, Sv Petra c. 67; Kačar Franc, Vodnikova c. 87; Kamenšek Franc, Einspilerjeva ul. 20; Kladnik Josip, Sv. Petra c. 14; Kmetijska družba, Novi trg; I. delav. konzumno društvo v vseh svojih prodajalnah; Konzumno društvo Vič; Kovačič Marija, Miklošičeva c. 34; Kruljc Pavel, Gerbičeva ul. 3; Kušar Ana, Tržaška c. 91; Kušar Helena, Rožna dolina IX/5; Langus Ivanka, Vidovdanska c 2; Legat Anton, Miklošičeva c. 28; Lubšina Franc, Tržaška c. 66; Lunder Terezija, Rožna dolina V/26; Marinko Terezija, Prisojna ul. 7; Marn Neža, Tržaška c. 75; Marolt Karol, Trnovska ul. 13; Medved Ivanka, Zaloška c. 45; Mežan Janko, Medvedova ul 36; Mlakar Julija, Bežigrajska ul. 20 in Stari trg 28; Motoh Bogo, Krekov trg 11; Nabavljalna zadruga drž. nameščencev; Nabavna zadruga drž. železničarjev; Nabavna zadruga mestnih uslužbencev, Prečna ul.; Niklsbacher, Pražakova ul.; Oven Angela, Hrenova ul. 19; Pauli A., Sv. Petra c. 38; Pengov Ozvald, Karlovška c. 19; Pezdir Ivan, Gradišče 3; Smrkolj, Vošnjakova ul.; Soklič Matko, Pred konjušnico 4; Šarabon Andrej, Zaloška c. 1; Šeme Josip, Opekarska c.; Škulj Marija, Tržaška c. 50; Šlamberger Fani, Središka ul. 7; Štular Neža, Bleiweisova (Tyrševa) c. 37; Tomšič Marjeta, Kolezijska ul. 25; Urbas Miroslava, Slomškova ul. 13; Verlič Josip, Bleiweisova (Tyrševa) c. 31; Volk Avgust, Resljeva c. 24; Vrhovec Franc, Jernejeva c. 39; Zaplatil Angela, Galjevica 9 a.

—lj **Konec lepega vremena?** Dosedanji dnevi so bili prelepi, da bi smeli upati na lepo vreme še delj časa. Z včerajšnjim dnevom moramo biti še zadovoljni, čeprav se je megla dvignila šele okrog 13. in je proti večeru mrena prevlekle nebo. Solnce je popoldne še prijetno grelo in na prisojnih krajih celo pripekalo. Ponoči se je še malo pooblačilo in zato najbrž davi ni bila tako gosta megla. Bilo je delno oblačno in ni bilo več izgledov, da nas bo tudi danes grelo solnce. Najbrž ga pa še vsaj videli. Zračni tlak je davi popuščal, vendar je bil še precej visok. Včeraj je znašala najvišja temperatura sredi mesta 22.4°. Današnja najnižja temperatura je znašala 11° C.

u— **Skupinski pevski tečaji za začetnike** in lanske gojence se pričnо v Slogini glasbeni šoli z oktobrom. Pevci, ki se žele izvežbati v pravilnem in lepem petju, se morejo še vedno prijaviti. Skupinski pevski pouk ima namen širiti kulturo pevskega glasu tudi v krogih onih pevcev, ki si ne morejo glasu izoblikovati z obiskovanjem solopetja. Prijave sprejema šolska pisarna v Pražakovi 19.

u— **Škatle za pošiljke po Rdečem križu** dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3.

u— **Glasbena zgodovina.** Predavanja iz glasbene zgodovine se prično v Slogini glasbeni šoli dne 8. t. m. ob 17.30. Glasbena zgodovina je zanimiva ne le za onega, ki se uči glasbe, temveč tudi za vsakega ljubitelja glasbe in za onskanca sploh. Poslušati jih more za malo pristojbino vsakdo. Predavanja bodo enkrat na teden. Pojasnjevali jih bodo od časa do časa glasbeni nastopi. Prijave sprejema šolska pisarna v Pražakovi 19.

RADOVEDNA GOSPODINJA

— Ali si zadovoljen z novo gospodinjo?
— Nisem. Preveč radovedna je.
— Radovedna? Kako to?
— Neprestano me vprašuje, kdaj bom plačal najemnino.

Sportni pregled

Zanimivosti iz hrvatskega športa

Zagrebški Gradjanski je v inozemstvu še vedno eno najbolj zaželenih moštev. Sedaj teče jo pogajanja, da bi »purgerji« konec tega meseca gostovali v Turčiji, obenem pa je v načrtu tudi večja božična turneja po Španiji in Portugalski. Perfektuirana je že tekma z Valencio. Na povratku bodo Zagrebčani morda nastopili še v Švici.

Štiki s Slovaki so številni. Ne mine skoraj nedelja, da bi bodisi na Hrvatskem bodisi na Slovaškem ne bila kakšna hrvatsko-slovaška športna prireditev. Nekaj smo jih že sproti zabeležili. O nekaterih pa smo šele sedaj prejeli podrobnejša poročila. Tako je nedavno gostoval po Slovaški tudi zagrebški Hašk. Prvo tekmo je Hašk igral v Žilini, mestecu s 15.000 prebivalci. Tekma z Žilino se je končala neodločeno 2:2 (1:1). V Haškovem moštvu so manjkali trije najboljši igralci, ki so istočasno nastopili v Bratislavi v hrvatski reprezentanci B

Drugo tekmo so Hrvati igrali v Ružomberoku proti klubu enakega imena. Čeprav utrujeni, so zmagali z visokim rezultatom 5:1 (2:1). Tokrat je Hašk igral kompleten. Naslednjo tekmo so Haškovci igrali v Bratislavi proti delavskemu klubu AC Svit Zmagali so 4:3 (2:1), pri čemer je imel za rezultat precej zaslug tudi sodnik. Zadnja tekma je bila v Dubnici, kraju nedaleč od Trenčinskih toplic. Tekma je bila zelo živahna in je samo v prvem polčasu padlo kar osem golov. V drugem polčasu so domačini omagali in Haškovcem je uspelo zmagati z visokim, dasi malo čudnim rezultatom 9:5 (4:4).

Ko se sedaj bliža konec lahkoatletske sezone, je zanimivo zabeležiti letošnje hrvatske uspehe v lahkoatletiki. Seznam najboljših atletov, v katerega pa niso všteti rezultati zadnjih dveh nedelj, je naslednji:

100 m: Gal (Zrinski, Osijek) 11.1; *200 m:* Urbić (Zagreb); *400 m:* Lušicky (Zagreb) 52.7; *800 m:* Djurić (Hašk) 1:58.7; *1500 m:* Kotnik (Concordia) 4:00.0; *3000 m:* Flass (Hašk) 8:51.6; *5000 m:* Kotnik (Concordia) 15:24.0; *10.000 m:* Mihalić (Concordia) 32:50.0; *110 m zapreke:* dr. Buratović (Concordia) 15.8; *400 m zapreke:* Kerhin (Concordia) 59 6; *stafeta 4×100 m:* Hašk 44.6; *stafeta 4×400 m:* Hašk 3:33.4; *krogla:* Miošić (Hašk) 13.34; *disk:* Marian (Hašk) 41.99; *kopje:* Markušić (Hašk) 57.32; *kladivo:* Gorić (Hašk) 47.29; *višina:* Abramović (Hašk) 177; *daljina:* Urbić (Zagreb) 6.98; *palica:* Dolenec (Concordia) 3.41; *troskok:* Gal (Zrinski, Osijek) 13.56.

Istočasno z Gradjanskim je na svečanostih otvoritve stadiona v Bratislavi nastopila tudi Concordia s svojim lahkoatletskim moštvom in Haškovi igralci namiznega tenisa. Concordia je premagala lahkoatlete SK Bratislave s tesno razliko 58:57. Na tekmovanju je bil tudi popravljen hrvatski rekord v metu kopja. Markušić je zmagal z metom 58.08 m. Dober je bil tudi Ivković v metu diska, ki ga je vrgel 40.28 m in tako kot drugi Hrvat prekoračil 40metrsko znamko. Haškovi tabletenisti so premagali tableteniste SK Bratislave 5:2. Najuspešnejša sta bila Crnic in Žarko Dolinar, medtem ko je Boris Dolinar obe tekmi izgubil. Haškovci so nato nastopili še v Batovanyh in Prešovu proti tamošnjim mestnim tableteniškim predstavništvom. V obeh tekmah so Haškovci zmagali s 5:3. Povsod je gledalce oduševil zlasti Žarko Golinar.

Prejšnjo nedeljo so na Hrvatskem odigrali tudi dve zanimivi prijateljski tekmi. Hašk je v Zagrebu nastopil proti novemu prvaku Concordiji in dosegel neodločen izid 3:3, čeprav je do nekaj minut pred koncem vodil z golom razlike. Druga tekma je bila v Varaždinu in je tamkajšnji Zagorac porazil zagrebške Železničarje 3:0.

V nedeljo so hrvatski atleti gostovali v Sofiji. Kakšen rezultat so dosegli, ne vemo; vsekakor bo zanimiv, ker bo po njem mogoče vsaj približno oceniti moč in vrednost bolgarske lahkoatletike, ki smo do sedaj zajo komaj vedeli.

Podrobnosti o švedski zmagi v Budimpešti

Lahkoatletsko tekmovanje med moštvoma Švedske in Madžarske v Budimpešti se je zaključilo, kakor smo že zadnjič zabeležili, s čisto zmago švedskih atletov s 95 proti 65 točkam. V vseh tekih, razen na 10 km, so zmagali Švedi. Na 10 km je zmagal Madžar Szilagy po napornі borbi z Ostbrinkom, ki se je moral boriti sam, ker je njegov tovariš Hellstrom odstopil po treh kilometrih.

Svetovni rekorder Haegg se je predstavil madžarski publiki, ki ga je sprejela zelo navdušeno, v teku na 1500 m. Zmagal je, ne da bi se mu bilo treba posebno truditi. Od skokov so tekmovali samo v skoku v daljino in obe prvi mesti so zasedli Madžari, ki so zmagali tudi v metu diska in krogle, medtem ko je Madžar Varszegi v metu kopja nepričakovano podlegel Švedu Petersonu. Za Madžare je bilo tekmovanje izvrsten trening za njihov prihodnjenedeljski nastop v Bologni proti italijanskim lahko-

Tekmovanje je dalo naslednje izide:

100 m: 1. Ohlsson (Š) 10.5, 2. Strandberg (Š) 10.6, 3. Szigetvari (M) 10.8, 4. Gyener (M) 11.

200 m: 1. Strandberg (Š) 22.2, 2. Ohlson (Š) 22.4, 3. Gyenes (M) 23, 4. Solymossy (M) 23.1.

400 m: 1. Fransson (Š) 48.4, 2. Polgar (M) 49.1, 3. Marosi (M) 49.3, 4. Larsson (Š) 49.6.

800 m: 1. Andersson B. (Š) 1:51.8, 2. Andersson A. (Š) 1:51.9, 3. Harsanyi (M) 1:53.6, 4. Marosi (M) 1:54.2.

1500 m: 1. Haegg (Š) 3:50.6, 2. Andersson A. (Š) 3:53.2, 3. Harsanyi (M) 3:57.8, 4. Hires (M) 3:57.8.

5000 m: 1. Larsson K. (Š) 14:50.6, 2. Spangert (Š) 14:52, 3. Nemeth (M) 14:05.2, 4. Szabo (M) 15:04.4.

10.000 m: 1. Szilagy (M) 30:59.4, 2. Ostbrink (Š) 31:00.4, 3. Kolen (M) 31:36.

110 m čez zapreke: 1. Lidman (Š) 14.7, 2. Kristoffersson (Š) 15.2, 3. Hidas (M) 15.5, 4. Szabo A. (M) 15.6.

400 m čez zapreke: 1. Larsson (Š) 53.3, 2. Kiss (M) 54.6, 3. Palffy (M) 55.3, 4. Bjelkholm (Š) 55.6.

Stafeta 4×100 m: 1. Švedska 41.8, 2. Madžarska 42.

skok v daljino: 1 Vermes (M) 7.36, 2. Levente (M) 7.35, 3. Stenquist (Š) 7.30, 4. Ingaard (Š) 7 m.

Met diska: 1. Horvath (M) 48.18, 2. Berg (Š) 47.47, 3. Westlin (Š) 47.03, 4. Kulitzy (M) 44.70.

Met krogle: 1. Nemeth (M) 14.61, 2. Berg (Š) 14.49, 3. Horwath (M) 14.26, 4. Eriksson (Š) 13.10.

Met kopja: 1. Petersson (Š) 70.76, 2. Varszegi (M) 68.75, 3. Eriksson (Š) 64.69, 4. Csanyi (M) 61.20.

Met kladiva: 1. Eriksson (Š) 54.43, 2. Nemeth (M) 52.68, 3. Linne (Š) 51.41, 4. Racz (M) 44.27.

H koncu naj pripomnimo, da čitamo v »Donauzeitung« poročilo, po katerem je bilo zaključno stanje 80:52 točk v korist Švedske in ne, kakor smo mi navedli po drugem tudi pisanem viru, 95:65. Kdo ima prav, bomo šele videli!

*

Madžarski metalec kladiva Nemeth je startal tudi na neki drugi lahkoatletski prireditvi in pri tem je postavil nov madžarski rekord v metu kladiva z 52.87 m. — V nedeljo je startal na 1500 m tudi nemški tekač Harbig v Braunschweigu. Pretekel je progo v letošnjem nemškem najboljšem času 1:51.9, kar je za desetinko sekunde slabše od zmagovalca na enaki progi v Budimpešti.

Zanimiv lahkoatletski dogodek so doživeli gledalci neke ženske prireditve v Amsterdamu. Gospa (!) Blankers Koenova je izenačila ženski svetovni rekord v teku na 80 m čez zapreke. Rekord znaša 11.3 sekunde. Blankers Koenova je stara 22 let. Je že dve leti poročena in mati lepega 14mesečnega otroka. — Dne 18. oktobra bo v Venediji mednarodni maratonski tek. Švicarji so sklenili, da pošljejo na tekmovanje dva svoja zastopnika: Schmida in Abersolda.

IZ VLJUDNOSTI

Žena: — Nekdo je prinesel dve konjski uzdi in pravi, da smo ju mi naročili. To pa ne bo držalo, ker mi nimamo konj.

Mož: — Jaz sem naročil uzdi v trgovini. Bili so tako prijazni z menoj, da nisem mogel oditi, ne da bi bil kaj kupil.

AMERIŠKA

Oče zmerja sina:

— Lenoba lena! Glej, ko je bil Roosevelt v tvojih letih, je bil prvi v šoli.

— Že res, papa, toda zdaj, ko je v tvojih letih, je že prezident.

SOVRAŽNIK

Neki pesnik, ki ga je rad pil, je ležal na smrtni postelji. Duhovnik mu je rekel po spovedi:

— Morate se pobotati s svojimi sovražniki.

— Dobro, dajte mi torej čašo vode.

Mali oglasi

GOSPODJE POZOR! Klobučarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Sv. Petra cesta 38.

TAPETNIŠKEGA VAJENCA sprejmem. — Habjan, Ljubljana, Igriška 10.

Inserirajte v „Slov. Narodu"

✝

Umrla mi je žena, gospa

Osana Ernestina

dne 7. t. m., po kratkem, težkem trpljenju.

Pokopali jo bomo v petek, dne 9. t. m. ob ½ 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Nikolaja — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 7. oktobra 1942.

Ing. OSANA MARIJ
univerzitetni profesor
s sorodstvom

Molta della COMICITÀ che ALDO FABRIZI profonde nel suo film „Avanti c'è posto"

Mnogo HUMORJA ki ga je podal v filmu

la troverete condensata nel disco boste našli zgoščenega v plošči

C. E. T. R. A.

IL TRAMVIERE — Parte I — II . . . . . DD 10104

I maggiori successi di ALDO FABRIZI sono incisi su dischi C. E. T. R. A.

Največje svoje uspehe je ALDO FABRIZI dal izgotoviti, na ploščah C. E. T. R. A.

Produttrice Proizvodnja **S.A. „C.E.T.R.A." - Via Arsenale 17 - Torino**

Malo ogljika vode in kisika —

vitamini, mogočno pogonsko sredstvo življenja — Delovanje vitaminov in fermentov

Ljubljana, 8. oktobra

Če s primernim zanimanjem sledite tej naši šoli o prehrani, boste tudi poslej lahko sledili opisu vitaminov in našli potrebne migljaje, kako je treba pripravljati jedi. Povedali smo že, koliko približno potrebuje človek posameznih vitaminov na dan v hrani, da ostane zdrav ter pri telesnih in duševnih silah. Ugotovitev potrebne količine vitaminov nikakor nima praktičnega pomena le za strokovnjake. Čeprav gospodinja ne more tehtati vitaminov kakor n. pr. moke in masti, pa tudi ne meriti z žličko, ve vsaj, katera živila so nujno potrebna, da bo hrana vsebovala dovolj vitaminov. To je dovolj, kajti jedi bodo vsebovale dovolj vitaminov, če bomo znali izbrati živila, ki jih vsebujejo in če bomo tudi pravilno ravnali z živili.

Kako vitamini delujejo

Čeprav smo govorili že tako obširno o pomenu in učinku vitaminov, vendar nismo povedali še vsega in ne niti marsičesa najpomembnejšega. Naloge vitaminov so tako velike in različne, da jih je težko opisati, kaj šele razumeti do zadnje skrivnosti. Tudi kemik ostrmi pred skrivnostjo vitaminov, ko mu analiza pokaže, da so vitamini sestavljeni zelo preprosto spričo velikih sil, ki se skrivajo v njih. Tako sprevidimo, da vitamini sestoje iz ogljika, vodika in kisika. Kemična analiza ne more odkriti nobene posebnosti na njih. V primeri s tem je pa učinek vitaminov v organizmu čudovit. Človek bi smel skoraj reči, da se za vitamini skriva zadnja življenjska skrivnost. Zakaj so vitamini neobhodno potrebni organizmu? Omenili smo, da vitamini delujejo v rastlinskem organizmu kakor v človeškem in živalskem hormoni. V človeškem organizmu imajo vitamini seveda precej drugačne naloge kakor hormoni, vendar so pa njihovi pomočniki, v službi ene in iste sile — življenja. Zato so pa tudi prav tako neobhodno potrebni kakor hormoni. Kako bi bilo mogoče življenje brez vitaminov, ko bi brez njih ne delovale pravilno tudi žleze, ki izločajo hormone! Presnavljanje hrane bi ne bilo mogče brez vitaminov, kajti vedeti moramo, da vitamini tudi pospešujejo fermentacijo in oksidacijo. Naj povemo, kaj so fermenti, da boste razumeli lažje delovanje vitaminov. Fermente izločajo tudi žleze, n. pr. črevesne, slinavka, želodčne, trebušne itd. Da organizem lahko sprejme hranilne snovi, se mora hrana najprej razkrojiti. To nalogo opravijo fermenti. Brez fermentov ni mogoč razkroj kakor tudi ne sinteza hranilnih snovi. Fermenti so tudi neobhodno potreben činitelj pri izgorevanju hranil v organizmu. Organizem pa bi ne bil primerno založen s fermenti, če bi vitamini ne izpodbujali žlez k izločanju fermentov. Delovanje fermentov je potrebno že, ko še žvečimo hrano, v ustih. Neobhodno potrebni pomočniki pri vsej prebavi so, dokler hranilne snovi ne zgore, to se pravi, dokler se tolšče in ogljikovi vodani ne spremene v vodo in ogljikove kisline. Vedeti moramo, da so fermenti potrebni tudi pri preosnovi beljakovin, kakor raznih soli in kislin. Fermenti so nadalje dražila ali izpodbudila v organizmu; njihove naloge so tako obsežne, da jih ni mogoče opisati v kratkem sestavku. Prečitati morate cele knjige, da se boste primerno seznanili s fermenti, ki jih prav za prav pošiljajo vitamini v službo organizma.

Pogoj: skladnost med vitamini, hormoni in fermenti

Da se življenjski procesi v telesu razvijajo neovirano ter pravilno, mora vladati skladnost med hormoni, vitamini in fermenti. Vsaka izmed teh skrivnostnih snovi deluje v organizmu drugače in učinki si pogosto celo nasprotujejo Če ni med njimi skladnosti, nastopijo motnje v zamotanem delovanju organizma. Do neskladnosti pa pride najprej, ko organizem ne prejema dovolj izpodbudil, »gonilnih sredstev« od zunaj, to je, primerne, na vitaminih bogate hrane. Vitamini, hormoni in fermenti so neločljivo zvezani med seboj, so členi skupne verige življenjskega procesa.

Prepleteno delovanje vitaminov in notranjih sokov

Hormone in fermente, ki jih izločajo notranje žleze, bi lahko kratko imenovali s skupnim imenom notranji sokovi, čeprav si ne smemo pod tem imenom misliti soka v ožjem pomenu besede. Tako n. pr. fermenti učinkujejo v tako malih količinah, da bi jih skoraj lahko imenovali atome. Znano je, da ena sama molekula fermenta vpliva že v sekundi tako mogočno, da preži do 100.000 molekul druge vrste. Kljub temu se ferment pri tem delu niti ne uniči. Težko je opisati prepleteno medsebojno delovanje in preoblikovanje vitaminov, hormonov in fermentov. Nekateri vitamini v organizmu prehajajo v fermente. Tako je znano, da se vitamin B2 spremeni v tako zvani rumeni dihalni ferment. Vitamin C se spremeni v esterazo, B1 v karbolazo. Rumeni dihalni ferment nastane, ko se B2 zveže z beljakovino. Vitamin B2 pa nastaja v črevesni sluznici iz provitamina laktoflavina ob primernih pogojih, to se pravi ob sodelovanju fermentov in fosforne kisline. Zveza je tudi med vitaminom E, vitaminom plodnosti, in spolnim hormonom. Vitamin E je razvojna stopnja spolnega hormona, ki ga izloča hipofiza. Tako bi lahko navedli še številne primere, kako prepleteno je delovanje teh skrivnostnih snovi, ki jih imenujejo vitamine, hormone in fermente. Omenimo naj še, da je vitamin C sestavni del nadobisti in da je potreben tam, da se tvori adrenalin, ki ga izloča nadobistnica. Če adrenalina ne ščiti vitamin C, oksidira.

Ko bodo delali čudeže z vitamini

Morda ste že čitali, da bodo znanstveniki v prihodnosti lahko delali prave čudeže z vitamini: gojili bodo lahko poljubno genije — pitali jih bodo z vitamini, seveda s pravilnimi dozami... Ne moremo reči, ali je res kaj na tej zamisli, že zaradi tega ne, ker vemo, da mora med vitamini, hormani in fermenti vladati pravilno razmerje, ki ga imenujemo skladnost. Znano je pa iz živalskega sveta, da to že delajo živali brez znanstvenikov in znanosti, po nagonu. Ne goje sicer genijev, temveč »nadživali« — med ljudmi bi rekli »nadčlovek« — n. pr. čebele svojo kraljico ali matico. Ali veste, da imajo tudi pri tem, dveh vrstah čebel, »prste vmes« vitamini? Dognano je, da čebele, delavke, pitajo ličinke z vitanom E, ki ovira plodnost v neki določeni meri, odnosno jo v večji dozi pospešuje. Ličinko, ki se iz nje razvije matica, pitajo bolj. To se godi vse nagonsko. Ali bo tudi človeški razum kdaj lahko dosegel v tem pogledu podobne uspehe pri ljudeh kakor živalski pri živalih?

Ko bomo spregovorili nekoliko še o boleznih, ki nastopajo zaradi pomanjkanja vitaminov, boste sprevideli, kako veliko vlogo igrajo vitamini tudi pri prebavni rasti okostja. Omenili smo že, da so vitamini potrebni za rast zdravega zobovja. Vitamini sami na sebi pa tudi v tem pogledu ne opravijo svoje naloge. Tudi tu je razdeljeno delo med hormoni, vitamini in fermenti. Za rast, odnosno tvorbo kosti so potrebni Sodelovati pa mora vitamin D, kakor tufermenti, prav za prav ferment fosfataza. di parahormon, ki ga izločajo žleze predsapnice. Naloga vitamina D je, da pospešuje vsrkavanja apnenih snovi v prebavilih ter izpodbuja pri delu stanice (osteoblaste), ki tvorijo kostno snov. Vitamina D pa mora biti pravilna količina; značaj vitaminov je posebno čudovit prav zaradi tega, da ima prevelika količina nasproten učinek. To velja za vitamin D; če je tega vitamina preveč, razkraja kosti, namestu, da bi pospeševal njihovo rast.

Nevarnost, da bi hrana vsebovala preveč vitaminov

Ali je potemtakem nevarno, da bi hrana vsebovala preveč vitaminov? V resnici je treba računati tudi s to nevarnostjo. Škodljivo je, če hrana vsebuje le nekatere vitamine, ni se pa nam treba bati, da bi bilo vitaminov preveč, če bi hrana vsebovala vitamine vseh vrst, kajti vitamini se med seboj ovirajo; učinek posameznih vrst vitaminov je nasproten, kar bomo sprevideli pozneje. Govorili smo o potrebni količini vitaminov v človeškem organizmu, toda vedeti moramo tudi, da telo ne potrebuje vedno enake količine vitaminov, odnosno da jih ne vsebuje vedno enako. Vitamine telo izloča, in sicer z blatom, vodo itd. Tudi žensko mleko vsebuje seveda mnogo vitaminov. Z vodo pogosto izločamo precej provitamina lahktoflavina. V telesu se navadno ne porabijo vsi vitamini. Nevarnost, da bi telo dobilo premalo vitaminov, skoraj ne prihaja v poštev; lahko bi pa seveda nastopile škodljive posledice, če bi jemali brez zdravniškega nadzorstva prevelike doze umetno pridobljenih vitaminov.

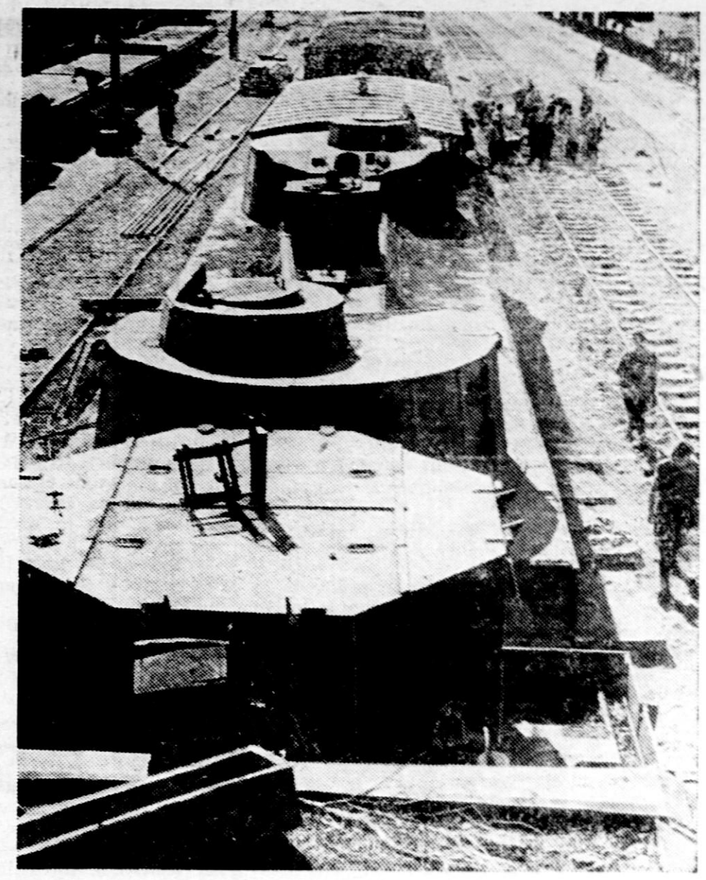

Sovjetski oklopni vlak, ki so ga uničile italijanske čete na bojišču ob Donu

Beseda o barvnem filmu

Filmsko umetnost je postavil pred revolucionarne naloge

Človekova želja fotografirati v barvah je tako stara, kakor je staro fotografiranje vobče. Že v časih nemega filma so se mnogi strokovnjaki ukvarjali s tem. Toda šele sodobna nemška kemija je mogla odkriti tajno barvnega filma. Prvi posrečeni poskusi z barvnim filmom so stari že nekaj let. Film »Ženske so vendar boljši diplomati« je vzbudil veliko zanimanje povsod, kjer so ga prikazovali.

Barvni film ni noben fotokemičen problem več, temveč samo še umetniška novost, ki pa izgublja od filma do filma na svojih težkočah. Barva v filmu se ni sijajno izkazala kot dramaturški element, temveč je tudi potisnila v ospredje umetniško prizadevanje izdelovalcev filma. V navadnem filmu se da še marsikaj pričarati in predrugačiti, v barvnem filmu je pa to povsem izključeno. Barvni film ne prikaže slike samo plastičneje, temveč je tudi bolj realističen in verjeten, gledalec vidi motive v filmu mnogo bolj neposredno in učinkovito kakor v navadnem filmu. V barvnem filmu niso mogoči prizori, recimo prikazovanje dejanja ob švicarskem gorskem jezeru, ko naj bi gledalec mislil, da gre za prizore iz norveškega fjorda. Barve v skandinavskih državah se tako močno razlikujejo od onih v južnejših krajih, da je vsaka zamenjava izključena. Barvni film torej onemogoča vse takim podobne trike v filmski umetnosti.

To pa postavlja filmskega režiserja pred čisto nove naloge. Od režiserja je odvisno, kako je zajel značilnosti v slikarjevih delih in kako jih bo prikazal v filmu. Le polagoma se morajo filmski režiserji poglabljati v posebnosti barvnega filma, ki so pogosto naravnost presenetljive. Tako n. pr. nikakor ni vseeno, dali stoji pred filmsko kamero človek z daljnega severa ali z juga. Pigmentacija kože na daljnem severu živečega človeka učinkuje na traku barvnega filma drugače kakor pa južnjaka. Zato še ni postala tehnika šminkanja zaman prava veda. Tu je važna vsaka malenkost in potrebne so zelo spretne roke, če hočemo dobiti točno prikazane obraze.

Toda doslej omenjeni primeri nam kažejo samo okvir vseh težkoč, s katerimi je združen barvni film. Kakor more barva zajeti in prikazati vse posebnosti človeškega obraza, tako lahko merodajno in odločilno vpliva na celoto filmskega prizora. Barvo lahko smatramo v filmu za nemega sotrudnika in pomočnika filmskega režiserja. To je nov in povečini še neraziskan in neproučen element v barvnem filmu. Saj ne gre za to, da bi prikazali sliko slabo in v pisanih barvah, temveč da uporabimo barvo kot strukturno sredstvo za dramaturško izgradnjo. Nemški barvni film se noče uveljaviti kot umetnina kot nova umetnostna oblika. Tu se pa odpira široko polje nalog, ki jih je treba čisto na novo izpolniti. Eden najbolj znanih nemških pionirjev barvnega filma Alexander von Logario je nekoč izjavil: Visoka tradicija kiparstva nam nalaga dolžnost postavljati največje zahteve tudi do barvnega filma in v tej zvezi smatra za eno najtežjih nalog najti slog barvnega filma bodočnosti. Tu niso možne nobene primerjave. Barva ima svoje lastne in zelo samovoljne zakone. Če naj recimo postavimo v navadnem filmu monumentalnost poslopja v ospredje, posnamemo s filmsko kamero objekt od spodaj, nebo v razdelitvi svetlobe in sence ne moti vtisa. Če bi hoteli storiti isto z barvnim filmom, bi nam sinja barva neba povsem izpremenila vtis. Ne videli bi več monumentalnosti poslopja, temveč v prvi vrsti sinji nebosklon nad njim.

Prav tako težavno je pri barvnem filmu striženje, razporejanje poedinih prizorov, menjavanje notranjih in zunanjih posnetkov in druge podrobnosti. Izdelovalci barvnih filmov so bil v začetku večkrat presenečeni, da je recimo rdečkasta obleka filmske igralke pri snemanju na prostem imela pričakovani barvni ton tudi na filmskem traku, ko je pa odhajala igralka v hišo, je postala njena obleka naenkrat zelenkasta. Učinek barve igralkine obleke je bil v ateljeju manjši kakor med snemanjem na prostem, in filmski trak je temu primerno reagiral. Človeškemu očesu je pa ostala ta izpremenba prikrita. Barva kaže resničnost in tu se ne da več operirati z raznimi filmskimi triki, da bi pričarali gledalcu pred oči nekaj, česar v resnici ni. Filmski režiser mora tako rekoč barvno misliti. Uspeh, ki ga je dosegel Veit Harlan s svojim barvnim filmom »Zlato mesto«, je srečno rešil že mnogo vprašanj. Zdaj izdelujejo v Nemčiji Hans Albersov barvni film »Münchhausen«. V tem filmu pa pride barva do veljave v nasprotnem smislu, dočim nam sicer prikazuje dogajanje bolj realistično, je njena naloga tu prikazati neverjetno v dejanju kot verjetno. Barvni film je postavil filmsko umetnost pred revolucijonarne naloge. Toda že prvi barvni filmi pričajo, da bodo tudi te naloge uspešno izpolnjene.

Nemci na Slovaškem

Na Slovaškem živeči Nemci so tudi zastavil vse sile, da bo uspeh letošnje zimske pomoči čim večji. Za lansko zimsko pomoč so zbrali nad 4 milijone kron in uspeh njihovega prizadevanja je bil v primeri s predlanskim letom za 82% večji. Akcija za zimsko pomoč 1941/42 je vrgla nemški narodnostni manjšini na Slovaškem 4,190,906.50 kron, tri prejšnje zimske pomoči pa skupaj 4,374.168.25. Porast prispevkov v primeri z zimsko pomočjo 1940/41 je vrgla 2,298,511.80 kron, znaša 32.3%.

Poleg prispevkov v gotovini so pa zbrali Nemci na Slovaškem tudi mnogo obleke in živil. Vrednost za zimsko pomoč nabrane obleke je znašala 531.627.55, vrednost živil pa 331.112.55 kron. 2370 otrok je dobilo v lanski zimi 246.632 brezplačnih obedov. Poleg tega so Nemci na Slovaškem ustanavljali otroške vrtce, mladinske domove, zavetišča za dojenčke, šolske domove itd.

Bolgarski narodni praznik

Obletnico zasedbe prestola po kralju Borisu III. so praznovali v Sofiji v soboto s tradicijonalno svečanostjo. Svečanost je bila združena z običajnimi državnimi akti. Mnogi oficirji so napredovali v višje čine. Najvišja napredovanja so letos izostala. Kralj je pomilostil mnogo civilnih in vojaških obsojencev. V Sofiji je bila zjutraj svečana služba božja, ki jo je opravil metropolit Štefan. Prisostvovali so ji ministrski predsednik Filov z vsemi v Sofiji bivajočimi ministri, diplomatski zbor s poslaniki držav osi na čelu, generaliteta, zastopniki sobranja in mnogi drugi dostojanstveniki. Pozdravne brzojavke so prispele od vseh drž. šefov.

Bolgarski listi so priobčili toplo pisane članke, v katerih naglašajo, da je kralj Boris pred 24 leti v težkih časih zasedel prestol. S svojo energijo in modrostjo je vodil bolgarski narod skozi vse težkoče in nevarnosti. »Zora« piše: Vojna za novo in pravično ureditev še ni končana. Če bi bolgarski car zahteval od svojega naroda, naj potrdi svoje edinstvo z novimi preizkušnjami, bi narod ne okleval, temveč bi sledil pozivu svojega kralja.

KAKOR ONA

— Čuj, možiček, obljubil si mi, da ne boš nikoli več ostal v gostilni čez enajsto, zdaj je pa že polnoč, — očita žena možu.

— Ti se držiš pariške mode, jaz pa pariškega časa, — odgovori mož. — A zdaj je v Parizu točno enajst.

Finski novinarji v Rumuniji

V Rumunijo je te dni prispela skupina finskih novinarjev. Njihov prihod je dal vsem rumunskim listom pobudo, da so opozorili široko javnost na tesno povezanost obeh narodov v borbi proti skupnemu sovražniku. Finska in Rumunija, pišejo rumunski listi, zavzemata zelo važna položaja v Evropi. Obe sta se skozi desetletja zoperstavljali imperijalistični ekspanzivnosti Rusije. S tem sta oba naroda, prvi na severu, drugi pa na jugu, čuvala dohode k najvišjim kulturnim vrednotam Evrope, na drugi strani sta pa skrbela za varnost teh vrednot. Rumunski narod je stal v duhu na strani Finske že ko je bila zapletena sama v vojno z Rusijo. Ko so potem Finci znova stopili v boj, je bila Rumunija, prisiljena po Sovjetih k podobnim teritorijalnim žrtvam tudi na zunaj v skupni fronti s Finsko. Oba naroda sta v dramatični borbi na vzhodu in v preizkušenem bratstvu po orožju združila svoje najvišje ideale, tako da dobiva poset finskih novinarjev v Rumuniji v znamenju nove Evrope svoj najglobljši pomen.

Za smeh

DOBRO JE PAZILA

Nova služkinja ne zna kuhati. Gospa hoče pripraviti zvečer nekaj posebnega za večerjo, ker ima goste. Pred odhodom v svojo sobo, kjer se mora preobleči, pravi služkinji:

— Rezika, pazite, kdaj bo začela juha vreti.

Čez pol ure je stanovanje polno dima in smradu po prismojeni jedi. Gospa plane v kuhinjo in opazi, da se je juha prismodila. Služkinja jo sprejme z zadovoljnim smehljajem.

— Dobro sem pazila, gospa, — se pohvali, — vreti je začela točno ob šestih.

DED IN VNUK

Vnuk radovedno ogleduje deda, nazadnje ga pa vpraša:

— Dedek, ali si bil tudi ti kdaj tako majhen, kakor sem jaz?

— Seveda, drago dete.

Vnuk se zamisli, potem pa pravi:

— Gotovo si bil čuden s to sivo brado in naočniki.

NI BILO MOGOČE

— Ali je klečal pred teboj, ko ti je odkrival ljubezen?

— To ni bilo mogoče.

— Zakaj pa ne?

— Ker sem mu sedela na kolenih.

V RESTAVRACIJI

V restavraciji na francoski rivijeri sedi gost in prebira jedilni list.

Hachis de veau.
Cote de beuf braisee.
Cotelettes de veau en papillotes.
Omelette aux confitures.

Natakar nekaj časa, potem pa vpraša:

— Gospod želi?

— Prinesite mi francoski slovar.

D. Du Maurier: 112

Prva žena

Roman

»Jutri bo imel potapljač lepo mirno morje.«

Telefon v sosednji sobici je spet zazvonil. Ta rezki, neučakani klic zvonca mi je dražil živce. Z Maksimom sva se spogledala. Nato je šel k aparatu; tudi tokrat je zaprl vrata za seboj. Bolestni krč v želodcu mi ni hotel odleči. Spominjal me je davnih otroških dni. Že ko sem bila majhna, sem čutila ta krč, kadar se je po londonskih ulicah razlegal glas gasilskega zvona; ne da bi razumela, za kaj gre, sem se drgetaje stiskala za jedilno omarico pod stopnicami. Bil je isti dojem in ista bolečina.

Maksim se je vrnil. »Smo že tam,« je rekel.

»Kaj misliš s tem? Kaj se godi?« sem se ustrašila, in mrzel pot me je oblil.

»Neki časnikar je bil. Nekdo od ‚County Chronicla‘. Hotel je vedeti, ali je res, da se je našla jadrnica pokojne gospe de Winter.«

»In ti...?«

»Rekel sem mu, da so našli majhno ladjo, a da je to za zdaj vse, kar vemo. Mogoče je tudi, da bi bila kakšna druga.«

»Ali te je vprašal... samo zastran tega?«

»Ne. Vprašal me je, ali morem potrditi govorico, da so v kabini našli truplo.«

»Ne!«

»Da. Nekdo je moral kaj povedati. Searle ne, o tem sem prepričan. Morda potapljač ali kak njegov prijatelj. Tem ljudem ne zavežeš jezik. Do jutri zjutraj se utegne istorija že raznesti po Kerrithu.«

»In kaj si odgovoril zastran trupla?«

»Rekel sem, da nič ne vem. Da nimam podati nikake izjave o tem. In da bi mu bil zelo hvaležen, če mi ne bi več telefoniral.«

»Razdražil jih boš. In potem jih boš imel vse proti sebi.«

»Kaj pa naj storim? Listom izjav ne dajem. In nočem, da bi me ti ljudje nadlegovali s telefoniranjem in vsiljivimi vprašanji.«

»Kdo ve, ali jih ne bova še potrebovala...« sem rekla.

»Če pride do boja, se bom boril sam,« je odvrnil Maksim. »Ne potrebujem lista, da bi mi varoval hrbet.«

»Ta časnikar bo telefoniral komu drugemu. Lotil se bo polkovnika Julyana ali kapitana Searla.«

»Bogvekaj ne bo izvlekel iz njiju.«

»Da bi vsaj mogla kaj storiti!« sem vzkliknila. »Toliko ur čakanja! In midva morava do jutri sedeti tu s prekrižanimi rokami.«

»Potrpeti je treba,« je rekel Maksim.

Ostala sva v knjižnici. Maksim je bil vzel knjigo v roke, a čutila sem, da ne čita. Spet in spet sem ga videla, kako je vzdignil glavo in prisluhnil, kakor da še vedno sliši telefon. Toda nihče naju ni več motil. Oblekla sva se za večerjo, kot po navadi. Skoraj neverjetno se mi je zdelo, da sem se snoči ob isti uri napravljala v belo svileno obleko in si pred zrcalom urejala kodrasto lasuljo.

Ti spomini so se mi zdeli kakor davna môra iz pozabljenih dni, nekaj, česar se po mnogih mesecih z dvomom in nejevero spominjaš.

Po večerji sva se vrnila v knjižnico. Govorila sva malo. Jaz sem sedela ob Maksimovem znožju, z glavo na njegovih kolenih. S prsti mi je brodil po laseh; a tega ni delal več z nekdanjo odmišljenostjo, ne takisto, kakor da bi božal Jasperja. Čutila sem, kako se konci njegovih prstov dotikajo moje kože. Časih se je sklonil k meni in me poljubil. Časih mi je rekel kako besedo. Nobene sence ni bilo med nama, in kadar sva molčala, sva molčala zato, ker nama je bil molk ljubši. Kar strmela sem, da morem biti tako srečna, ko je ves mali svet okrog naju tolikanj črn. Najina sreča je bila kaj čudna; vsekako ne tista, ki sem nekdaj sanjala o nji in jo pričakovala; ne tista, ki sem si jo zamišljala v samotnih urah. To je bila sreča, v kateri ni bilo nič vročičnega in razburjajočega. Pokojna sreča. Okna so bila na stežaj odprta, in kadar nisva govorila in se milovala, sva gledala venkaj, v svinčeno, težko nebo.

Gotovo je tisto noč deževalo, kajti ko sem se naslednje jutro kmalu po sedmih zbudila in vstala, sem videla, da rože na vrtu pobešajo glavice k tlom in da se travnati pologi, ki vodijo proti gozdu, srebrno iskré od mokrote. Zrak je bil poln vonja po megli in vlažni zemlji vonja, ki nastopi jeseni, kadar se začne listje osipati. Pa ne da bi letos prišla jesen že tako zgodaj, dva meseca pred časom?

Maksim me ni bil zbudil, ko je ob petih vstal. Očitno se je bil tiho vzdignil s postelje ter šel v kopalnico in odtod v oblačilnico. Ta čas je bil s polkovnikom Julyanom, kapitanom Searlom in možmi iz pristanišča v zalivu. Imeli so ponton, škripec in verige, in Rebekina jadrnica se je polagoma dvigala na površino. Mirno, hladno, brez mržnje sem v duhu gledala ta prizor. Zamišljala sem si vse te ljudi v zalivu in počrnelo ladjico kako počasi prihaja kvišku, na površje vode, vsa premočena in pokrita s školjkami in zelenkastimi halogami. V tem. ko jo je škripec dvigal, je bruhala v morje slapove vode. Les je bil ponekod mehak, sivkast, trhel na oko; vse na okrog je dišalo po blatu, rji in črnikastih halogah kakršne se nabirajo okrog podvodnih čeri.

Na krmi je bila morda ostala deska z imenom; žeblji so bili zarjaveli, zelene črke pobledele. »Je Reviens«. In tam, glej, je bila Rebeka, v kabini je ležala na tleh...

Vstala sem ter se okopala in oblekla; ob devetih sem šla dol k zajtrku Vse je bilo kakor po navadi. Na pladnju pred mojim prostorom je ležal kup pisem. Predsnočnji gostje so se zahvaljevali za ples. Videla sem pisma a vseh jih nisem prečitala. Frith je vprašal, ali naj dene zajtrk za Maksima na gorko. Rekla sem mu, da je moral že zgodaj oditi in da ne vem, kdaj se vrne. Frith ni nič odgovoril. Zelo slovesen in resen je bil v obraz. Nehote sem se vprašala, ali morda tudi on že ve...

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani